

Maarit Jantunen ja Henna-Riikka Kontiokoski

**DVD-elokuvien kokoelmat ja hankinnat Kokkolan ja Porin
kaupunginkirjastojen aikuisten osastoilla**

Opinnäytetyö

Syksy 2010

Kulttuurialan yksikkö

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurialan yksikkö

Koulutusohjelma: Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijät: Jantunen, Maarit ja Kontiokoski, Henna-Riikka

Työn nimi: DVD-elokuvien kokoelmat ja hankinnat Kokkolan ja Porin kaupungin-
kirjastojen aikuisten osastoilla

Ohjaaja: Haasio, Ari

Vuosi: 2010

Sivumäärä: 51

Liitteiden lukumäärä: 6

Opinnäytetyössä tutkittiin Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastojen aikuisten osastojen DVD-elokuvien kokoelmia ja hankintoja. Tarkoituksena oli selvittää, kuinka tärkeäksi elokuvien tarjoajaksi kirjasto koetaan, kuinka hyvin eri elokuva-
valikoimissa ja mitä kehitettävää kirjastojen elokuva-
valikoimissa sekä elokuvien lainauskäytännöissä on. Tavoitteena oli myös selvittää kirjastojen elokuvien hankintaan liittyviä asioita.

Tutkimuksen empiirinen aineisto kerättiin asiakaskyselyllä, jonka kohderyhmänä oli kirjastojen aikuisten osastojen DVD-elokuvia lainaavat asiakkaat. Kysely järjestettiin Porin kaupunginkirjastossa 20.9.2010–2.10.2010 välisenä aikana ja Kokkolan kaupunginkirjastossa 19.10.2010–13.11.2010. Kyselyyn vastasi Kokkolan kaupunginkirjastossa 102 asiakasta ja Porin kaupunginkirjastossa 75 asiakasta. Lisäksi tutkimukseen kuului molempien kirjastojen DVD-elokuvien hankinnoista vastaavien työntekijöiden sähköpostihaastattelu.

Tutkimuksessa selvisi, että kirjaston merkitys elokuvien tarjoajana koetaan tärkeäksi tai jopa erittäin tärkeäksi ja elokuvien maksutonta saatavuutta arvostetaan suuresti. Elokuvalainoimissa ja elokuvien lainauskäytännöissä ilmeni joitakin puutteita, joten niitä olisi syytä kehittää entisestään. Keskeisimpänä näkökohtana nousi esille, että kirjastojen elokuvatarjonnasta tiedottaminen on yleisesti heikkoa ja siihen halutaan selvästi parannusta.

Avainsanat: DVD, elokuvat, kirjastot, elokuvakokoelmat

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design
Degree programme: Library and Information Services

Author/s: Jantunen, Maarit and Kontiokoski, Henna-Riikka

Title of thesis: The collections and acquisitions of DVD-films in Kokkola and Pori city libraries' adults departments

Supervisor: Haasio, Ari

Year: 2010 Number of pages: 51 Number of appendices: 6

The thesis concentrated on researching the collections and acquisitions of DVD-films in Kokkola and Pori city libraries' adults departments. The purpose of the research was to find out how important the library is considered as a supplier of films, how well various film genres are taken into account in the film collections of the libraries, as well as what there is to improve in the libraries' film selections and conventions of lending films. The aim was also to find out issues related to the acquisition of films in the libraries.

The empirical material of the research was gathered by a customer enquiry. The target group were the customers who borrow DVD-films in the libraries' adults departments. The enquiry was organized in Pori city library 20.9.2010-2.10.2010 and in Kokkola city library 19.10.2010-13.11.2010. In Kokkola city library 102 customers answered the enquiry and in Pori city library there were 75 answers. In addition to the enquiry, the research included an e-mail interview of the employees responsible for the acquisition of DVD-films in the libraries' adults departments.

It became evident in the research that library as a supplier of films is considered important or even very important and free availability of films is highly valued. According to the data, there were some flaws in the film selections and conventions of lending films; therefore they should be improved from the present. As a salient point it was noticed that the libraries' information about the film collections is commonly weak and this needs to be clearly improved.

Keywords: DVD, films, libraries, film collections

SISÄLTÖ

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ	2
THESIS ABSTRACT	3
SISÄLTÖ	4
KUVIOLUETTELO	6
1 JOHDANTO	7
2 ELOKUVA YLEISESTI	9
2.1 Elokuvan historiaa ja nykykatsaus	9
2.2 Elokuvien genret	11
3 ELOKUVAT JA KIRJASTO	15
3.1 Elokuvien muotoutuminen osaksi kirjaston palveluja	15
3.2 VHS, DVD ja Blu-ray kirjastossa	17
3.3 Tekijänoikeudelliset asiat	18
3.4 Elokuvien kokoelmat ja hankinnat kirjastossa	20
4 TUTKIMUSONGELMAT	22
5 TUTKIMUSMENETELMÄT	23
6 TUTKIMUSTULOKSET	25
6.1 Kyselytutkimus Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastoissa	25
6.1.1 Vastanneiden demografinen jakauma	25
6.1.2 Elokuvien lainaamistiheys	29
6.1.3 Elokuvalajit kirjastossa	30
6.1.4 Kotimaisten ja ulkomaisten elokuvien osuus kirjastossa	33
6.1.5 Ensisijainen elokuvien hankintakanava	35
6.1.6 Onko kirjasto tärkeä elokuvien tarjoaja	36
6.1.7 Kirjaston elokuvavalikoiman taso	37
6.1.8 Elokuvien lainaamista koskevia kehitysehdotuksia	38
6.1.9 Eri kieliryhmien huomioiminen kirjaston elokuvakokoelmissa	39

6.1.10 Asiakkaiden ajatuksia yleisesti	40
6.2 Sähköpostihaastattelu Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastojen aikuisten osastojen elokuvahankinnoista	41
7 YHTEENVETO KYSELYTUTKIMUKSESTA.....	43
7.1 Päättökimustulokset.....	43
7.2 Pohdintaa tutkimuksesta.....	47
8 LOPUKSI.....	48
LÄHTEET	49

LIITE 1. KYSELYLOMAKE KOKKOLAN JA PORIN KAUPUNGINKIRJASTOJEN DVD-ELOKUVIA LAINAAVILLE ASIAKKAILLE

LIITE 2. KYSELYLOMAKE KOKKOLAN JA PORIN KAUPUNGINKIRJASTOJEN DVD-ELOKUVIA LAINAAVILLE ASIAKKAILLE (RUOTSINKIELINEN VERSIO)

LIITE 3. KYSELYLOMAKKEEN KYSYMYSTEN 3. JA 4. AVOIMIIN KOHTIIN SAATUJA VASTAUKSIA

LIITE 4. KYSELYLOMAKKEEN KYSYMYSTEN 10. JA 11. AVOIMIIN KOHTIIN SAATUJA VASTAUKSIA

LIITE 5. KYSELYLOMAKKEEN AVOIMEEN KYSYMYKSEEN 12. SAATUJA VASTAUKSIA

LIITE 6. KOKKOLAN JA PORIN KAUPUNGINKIRJASTOJEN AIKUISTEN OSASTOJEN ELOKUVAHANKINNOISTA VASTAAVILLE TYÖNTEKIJÖILLE SÄHKÖPOSTITSE LÄHETETYT HAASTATTELUKYSYMYKSET

Kuvioluettelo

KUVIO 1. Kokkolassa vastanneiden sukupuolijakauma

KUVIO 2. Porissa vastanneiden sukupuolijakauma

KUVIO 3. Vastaajien ikäjakauma

KUVIO 4. Vastaajien tausta

KUVIO 5. Vastaajien koulutustaso

KUVIO 6. Elokuvien lainaamistiheys

KUVIO 7. Onko kaikki elokuvaajat huomioitu kirjastossa? (Kokkola)

KUVIO 8. Onko kaikki elokuvaajat huomioitu kirjastossa? (Pori)

KUVIO 9. Elokuvalajit, joiden valikoimaan toivottiin parannusta

KUVIO 10. Eri elokuvaajien osuus vastaajien lainoista

KUVIO 11. Kotimaisten ja ulkomaisten elokuvien osuus vastaajien lainoista

KUVIO 12. Ensisijainen elokuvien hankintakanava

KUVIO 13. Kirjaston merkitys elokuvien tarjoajana

KUVIO 14. Kirjaston elokuvavalikoiman taso

KUVIO 15. Mitä kehitettävää kirjaston elokuvien lainaamisessa on?

1 JOHDANTO

Kirjastojen rooli elokuvien tarjoajana on vahvistunut ja selkeytynyt suurelta osin videon alkuvuosilta. Nykyään jokaisella oman arvonsa tuntevalla kirjastolla on vähintään tyydyttävä elokuvakokoelma. Elokvasta on jo muodostunut itsestään selvä osa kirjaston tarjoamia palveluja. Tämän osoittaa myös kirjaston elokuvien suosion kasvu asiakkaiden keskuudessa; elokuvia lainataan vuosi vuodelta yhä enemmän. Esimerkiksi Orimattilan kirjastolla on maan parhaimpiin kuuluva elokuvatarjonta ja –lainaus: sieltä lainatusta aineistosta joka kuudes on elokuva. (Paa-vonheimo 2004, 18-19.) Yhä useammat ihmiset ovatkin oivaltaneet kirjaston arvokkaana elokuvia välittävänä kanavana.

Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi elokuva-aineistot kirjastoissa, koska olemme molemmat kiinnostuneita elokuvista sekä niiden asemasta kirjastoissa. Olemme myös kirjastossa töissä ollessamme huomanneet asiakkaiden antavan melko usein palautetta elokuvakokoelmista. Asiakkaat ovat muun muassa toivoneet enemmän uutuuksia ja laajempia kokoelmia. Halusimme tutkia aihetta ja siten olla mukana kehittämässä kirjastojen elokuvakokoelmia. Kirjastojen elokuva-aineistoihin liittyvää tutkimusta ei ole myöskään tehty kovin runsaasti viime aikoina, joten aiheen tutkiminen oli mielestämme tärkeää ja ajankohtaista.

Tutkimme Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastojen elokuvakokoelmia ja -hankintoja. Rajasimme tutkimuksemme koskemaan ainoastaan aikuisten osastojen DVD-muodossa olevia elokuvia. Keskityimme tarkastelemaan molempien kuntien osalta vain pääkirjastojen aineistoa ja jätimme sivu- ja laitoskirjastojen sekä kirjastoautojen aineistot tutkimuksemme ulkopuolelle.

Tutkimuksessamme keskeisessä asemassa oli asiakaslähtöisyys. Kartoitimme molempien kaupunginkirjastojen elokuva-aineistojen tasoa järjestämällä DVD-elokuvia lainaaville asiakkaille suunnatun kyselyn. Selvitimme kyselyn avulla muun

muassa asiakkaiden lainauttumuksia, toiveita ja mielipiteitä sekä kehitysehdotuksia. Kiinnitimme kyselyssä erityisesti huomiota siihen, kuinka eri elokuvatyyppit eli genret oli otettu huomioon kokoelmissa.

Kiinnostavaa oli myös selvittää, millä periaatteilla kirjastot valitsevat elokuvat kokoelmiinsa. Selvitimme tätä haastattelemalla molempien kaupunginkirjastojen aikuisten osastojen elokuvien hankinnoista vastaavia henkilöitä. Kokkolan kaupunginkirjaston elokuvahankinnoista vastaa kaupunginkirjaston kirjastotoimenjohtaja ja Porin kaupunginkirjastossa puolestaan aikuisten osaston tietopalvelun kirjastonhoitaja.

2 ELOKUVA YLEISESTI

2.1 Elokuvan historiaa ja nykykatsaus

”Elokuva on nuorin taiteista ja samalla niiden yhdistelmä, jonka olemassaolon moderni teknologia teki mahdolliseksi.” (Von Bagh 2009, 8).

Lumièren veljekset olivat ensimmäisiä varsinaisia elokuvantekijöitä aloittaessaan toimintansa vuonna 1895. Heidän teoksensa *Juna saapuu asemalle* (1895) on yksi varhaisimmista tunnetuista lyhytelokuvista. Lumièren veljekset eivät kuitenkaan keksineet elokuvaa. Elokuva kehitettiin samanaikaisesti useassa eri maassa kuten Yhdysvalloissa, Englannissa, Saksassa ja Ranskassa. Muun muassa yhdysvaltalainen Thomas Alva Edison ryhtyi ensimmäisten joukossa kokeilemaan elokuvan eri käyttötapoja 1880-luvun lopussa. (Von Bagh 2009, 20-23.) Myös saksalaiset Skladanowskyn veljekset esittivät elokuviaan Berliinissä jo vuonna 1895 (Nummelin 2009, 17).

Suomeen elokuvat tulivat pian sen jälkeen kun Lumièren veljesten ensimmäiset elokuvat oli esitetty Pariisissa vuonna 1895. Ensimmäinen virallinen elokuvateatteri avattiin vuonna 1904 Helsinkiin. Vuonna 1907 ilmestynyt *Salaviinanpolttajat* oli ensimmäinen suomalainen näytelmäelokuva. (Sedergren, [viitattu 21.10.2010].)

Alun perin elokuvatuotannon painopiste oli vahvasti Euroopassa: ennen vuotta 1914 85 % kaikista ympäri maailmaa esitetyistä elokuvista tuotettiin Ranskassa. Myös Neuvostoliitossa tuotettiin yksi elokuvan alkuaian vaikuttavimmista teoksista: *Panssarilaiva Potemkin* (1925). Ensimmäinen maailmansota heikensi Euroopan johtavaa asemaa elokuvatuotannossa ja tuotanto alkoi keskittyä Euroopan sijasta Yhdysvaltoihin, Hollywoodiin. (Von Bagh 2009, 23, 48.)

Hollywoodista muodostui suuri elokuvatuotannon keidas. Ensimmäisiä merkittäviä elokuvatuotantoyhtiöitä olivat muun muassa *Warner Bros.*, *Metro Goldwyn Meyer*, *Paramount*, *Columbia*, *Universal* ja *Twentieth Century Fox* (Salmi 2006, [viitattu 27.10.2010]). 1960-luvulla syntyi niin sanottu uusi aalto ja elokuvaa alettiin jälleen tehdä myös Euroopassa: erityisesti Tshekkoslovakiassa, Puolassa, Unkarissa, Italiassa, Englannissa sekä Suomessa. 1980-luvulta lähtien merkittäviksi elokuvan tuottajiksi kehittyivät myös muun muassa Hong Kong, Taiwan ja Iran. (Von Bagh 2009, 44.)

Bollywood on Intian vastine Hollywoodille ja se tuottaa tänä päivänä paljon enemmän elokuvia kuin Hollywood. Intialainen elokuvahistorioitsija B. D. Garga on kuvaillut Bollywoodia seuraavasti: *”Tilanteessa, jossa suuri osa Intian elokuvaa on yhdenmukaistunut tai kuolemassa, alueellinen elokuva on antanut sille identiteettiä ja tarkoituksen. Se on ikäänkuin paljastanut Intian kansojen ja kulttuurien moniuden rikkaasti erilaisten kielten, legendojen, tarinoiden, vaatteiden, ilmanalan, musiikin ja tanssin takaa.”* (Von Bagh 2009, 132.)

Elokvien merkitys ja suosio on vuosikymmenien mittaan kasvanut entisestään. Elokuvista on muodostunut tärkeä osa ihmisten elämää ja siitä on tullut yhä suosituimpi vapaa-ajan harrastus. Uusi teknologia on tuonut uusia ulottuvuuksia elokuvaan, esimerkiksi 3D-tekniikka mahdollistaa katsojalle entistä todentuntuisemman elokuvakokemuksen. Elokuvateatteri on saanut rinnalleen monia muita vaihtoehtoja, mikä on osaltaan lisännyt elokuvien saatavuutta sekä kulutusta. Nykyään elokuvia voi katsoa myös videolta, DVD:ltä, Blu-ray:lta sekä internetin välityksellä. Toisin kuin pelättiin, vaihtoehtoisten elokuvan esitystapojen lisääntyminen ei ole merkittävästi vähentänyt elokuvateattereiden vahvaa suosiota. Yleisiksi elokuvien hankintakanaviksi ovat muodostuneet videovuokraamot, kirjastot, kaupat sekä erilaiset verkkokaupat kuten CDON.com.

2.2 Elokuvien genret

Elokuvien, näytelmien ym. jakaminen tyyllilajeittain on vanha tapa jota jo Aristoteles aikoinaan pohti (Hietala 2000, 8). Elokuvien jakamisella erilaisiin lajityyppeihin eli genreihin on monia käytännön hyötyjä. Genre antaa elokuvalla kategorian johon elokuvan voi sijoittaa. (Altman 1999, 25-26.)

Hollywood oli ensimmäinen joka ryhtyi tietoisesti tekemään elokuvia tiettyyn genreen sopiviksi. Tällä tavalla tuotantoyhtiöt pystyivät paremmin houkuttelemaan maksavia asiakkaita. (Hietala 2000, 8.) Hollywood-elokuvat jaotellaan yleensä kuuteen eri lajityyppiin: kauhu- ja tieteiselokuvaan, komediaan, lännenelokuvaan, melodraamaan, musikaaliin ja rikoselokuvaan. (Nummelin 2009, 46)

Hollywoodin lajityyppinä kauhu- ja tieteiselokuvaa voidaan toisinaan pitää fantasiaelokuvan alalajina, mutta kaikissa tällaisissa elokuvissa ei kuitenkaan ole fantasia-aineksia. 1930-luku oli etenkin kauhuelokuvan kulta-aikaa, silloin tehtiin paljon klassikoita kuten *Dracula* ja *Frankenstein* (Nummelin 2009, 47-48.) Kauhuelokuvissa keskeisessä roolissa olivat vampyyrit, zombit eli elävät kuolleet, ihmissudet ym. pelottavat ja inhottavat olennot (Bagh 2009, 66). Tieteiselokuva alkoi yleistyä vasta 1950-luvulla, jolloin tuotettiin useita avaruusaiheisia elokuvia. Stanley Kubrickin teosta *2001 – Avarusseikkailu* (1968) on pidetty yhtenä merkittävimmistä tieteiselokuvista. (Nummelin 2009, 48.)

Komedia -lajityyppiin kuuluu useita erityylisiä elokuvia, esimerkiksi 1930-luvun Hollywoodissa screwball-komediat olivat suosittuja (Nummelin 2009, 51). Yksi tunnetuista screwball-elokuvista on *Hätä ei lue lakia* (1938). Screwball-komedioissa rikotaan sukupuolirooleja: nainen on aktiivinen, sanavalmis ja osaa pitää puolensa. (Pisto 2009, [Viitattu 25.10.2010].) Niissä keskeisenä elementtinä on nokkela sanailu ja piikittely etenkin sukupuolten kesken. Toisaalta pinnalla olivat myös ihmisten hölmöilylle nauravat komediat sekä ihmissuhdekomediat. (Nummelin 2009,

51.) Charlie Chaplin oli pitkään komediantekijöiden ykkösnimiä. Hänen esittämänsä kulkurihahmo esiintyi ensimmäisen kerran vuonna 1913 ja saavutti parhaimmat hetkensä elokuvissa *Kultakuume* (1925) ja *Kaupungin valo* (1931). (Hunter 1992, 46.)

Hollywoodin lajityypeistä lännenelokuvan piirteet ovat helpoimmin tunnistettavissa. Sen tarina sijoittuu useimmiten Yhdysvaltain historiaan 1870–1890 –luville. Tapatumapaikkana on tavallisesti aavikko tai metsäinen vuoristomaisema. Ominaispiirteisiin kuuluvat miesten lännenasusteet, aseet sekä hevoset. Yleensä tapahtumien keskipisteessä ovat esimerkiksi karjanajo mantereen halki tai sota intiaaneja vastaan. 1960–1970 –luvuilla alettiin muuttaa lännenelokuvan perinteitä muuan muassa siten, että intiaanit esitettiin positiivisemmassa valossa ja vanhoja legendoja ei kuvattu enää ainoastaan sankarillisina. (Nummelin 2009, 46.) Spagettiwestern eli italowestern on yksi lajityypeistä, joka oli voimakkaasti vaikuttamassa lännenelokuvan tarinankerronnan muuttumiseen: kynnisyys ja moraalinen puute olivat tavallisia tunnusmerkkejä (Hietala 2000, 9).

Melodraama oli lähtökohtaisesti naisille suunnattu, suuria tunteita sisältänyt Hollywoodin elokuvalaji. Melodraama -lajityyppiä on pidetty ikään kuin helppona elokuvana ja sitä on usein aliarvioitu. Yksi kaikkien aikojen rakastetuimmista melodraamoista on *Tuulen viemää* (1939). Useista eri genrejen elokuvista löytyy melodraamalle ominaisia piirteitä. (Nummelin 2005; 2009, 51.)

Musikaalille on ominaista ihmissuhteiden kuvaus ja keskeisessä asemassa ovat tanssi- ja laulukohtaukset. Varhaisemmissa Hollywoodin musikaaleissa musiikki-kohtaukset olivat tärkeitä ja vaikuttivat vahvasti tarinan kulkuun. Myöhemmin laulu- ja tanssikohtaukset muodostuivat enemmänkin tarinaa tukevaksi taustaksi. Musikaalin tunnetuimpia edustajia on Stanley Donenin ja Gene Kellyn *Laulavat sadepisarat* (1952). Musikaaleja tehdään vielä tänäkin päivänä, esimerkiksi vuonna 2001 ilmestynyt *Moulin Rouge* on selkeästi musikaali. Epätyypillisempi esimerkki musikaalivaikutteisesta elokuvasta on muuan muassa laulaja Eminemistä kertova elokuva *8 Mile* (2002). (Nummelin 2009, 48, 51.)

Rikoselokuvassa tapahtumat sijoittuvat usein kaupunkiympäristöön ja siinä päähenkilöinä ovat joko pikkurikolliset tai suuren luokan gangsterit. Elokuvan lopussa rikollinen yleensä menettää henkensä tai jää kiinni, mutta joissakin elokuvissa rikollinen jää eloon ja on lopulta voittaja. Hollywoodissa 1930-luvulla rikoselokuvia pyrittiin sensuroimaan ja rikollinen tuli esittää yksiselitteisen pahana. (Nummelin 2009, 46.) Nykyaikana rikosentekijä voidaan esittää myös sympaattisena henkilönä kuten esimerkiksi Steven Soderberghin ohjaamassa *Ocean's Eleven* –elokuvasa (2001).

Nykyajan elokuvat pohjautuvat suurelta osin Hollywoodin aloittamaan perinteiseen jaotteluun. Elokuvan jakaminen genreihin on monipuolistunut huomattavasti: on tullut paljon uusia lajityyppejä sekä alalajeja. Esimerkiksi toimintaelokuvat kuten *Fast & Furious* (2009) ovat eriytyneet omaksi kokonaisuudekseen. Vastaavasti melodraamasta on kehittynyt alalaji, jota kutsutaan 'chick flickiksi'. Tällaisia ns. tyttöjen elokuvia ovat muun muassa *Bridget Jones – elämäni sinkkuna* (2001) ja *The Holiday* (2006) (Dirks 2010, [viitattu 1.11.2010]).

Suomalaisista elokuvista voi löytää paljon vaikutelmia Hollywoodin lajityypeistä. Lähes kaikkia elokuvan genrejä on kokeiltu ainakin kerran. Suomalaisen elokuvan levitys on kuitenkin pientä ja siksi monet elokuvantekijät ovat enemmän keskittyneet tekemään valtavirran elokuvia. Elokuvan alkuaikoina Suomen merkittävin tuotantoyhtiö Suomi-Filmi tuotti lähinnä kaupunkilaiskomediaa, maalaisdraamaa, patrioottisia elokuvia ja sotilasfarsseja (Von Bagh 1998, 684).

Ensimmäinen suomalainen musikaali oli *Meidän poikamme merellä* (1933). Elokuvassa esitetään monia Georg Malmsténin kuuluisimpia kappaleita ja taustalla soi muun muassa jazz-musiikki. *SF-paraati* (1940) esitettiin talvisodan jälkeen ja sen ylellinen ja iloinen tunnelma yritti nostaa suomalaisten mielialaa. (Von Bagh 2005, 56, 108-110.)

Suomalaisen fantasiaelokuvan ehkä parhain teos on Edvin Laineen *Prinsessa Ruusunen* (1949). Heikki Partasen ohjaama *Pessi ja Illusia* (1983) perustuu Yrjö

Kokon samannimiseen kirjaan. Tarina yhdistelee satua, fantasiaa ja sodan realistisuutta. (Von Bagh 2005, 174, 327-329.)

Suomalainen lännenelokuva sijoittuu Amerikan sijaan kotimaahan. Varsinaiseksi lännenelokuvaksi voidaan laskea muun muassa *Villi Pohjola* (1955) ja sen jatko-osa *Villin Pohjolan kulta* (1963). Länkkäriin piirteitä löytyy paljon myös kotoisista tukkilaiselokuvista ja pohjalaiselokuvista. (Von Bagh 2005, 221.)

Screwball-komedian yksi parhaimmista suomalaisteoksista on Valentin Vaalan *Morsian yllättää* (1941), joka ei häviä yhtään Hollywoodissa tehdyille saman lajityypin elokuville. Yksi suomalaisen komedian alalaji oli ns. rillumarei-elokuva, jolla oli suuri suosio kansan parissa. Koko lajityypin loi elokuva nimeltä *Rovaniemen markkinoilla* (1951), jota pidetään edelleen parhaimpana lajityyppinsä edustajana. (Von Bagh 1998, 684-686.)

Teuvo Tulio teki paljon ainutlaatuista melodraamaa jopa kansainvälisesti mitattuna. Hänen tuotantoaan on muun muassa elokuva *Rakkauden risti* (1946). Myöhemmin melodraamaa nähtiin esimerkiksi Toivo Särkän ohjaamassa elokuvassa *Kuu on vaarallinen* (1962), jossa yhdistellään melodraamaan myös kauhua ja film noir-piirteitä (Von Bagh 1998, 262-263; 2005, 684-686.)

Suomessa rikoselokuvan tekemistä on aina pidetty vaikeana lajina. Harvoiksi tunnetuiksi kotimaisiksi rikoselokuviksi ovat kohonneet *Komisario Palmun erehdys* (1960) ja sitä seuranneet muut Palmu-elokuvat. Poliisiparivaljakko Koukku ja Ripatti taas esiintyvät elokuvissa *Opettajatar seikkailee* (1960) ja *Oksat pois* (1961) (Von Bagh 1998, 256; 2005, 686.)

3 ELOKUVAT JA KIRJASTO

3.1 Elokuvienvuokruamisen osaksi kirjaston palveluja

Kirjaston rooli elokuva-aineiston tarjoajana elokuvateattereiden, videovuokraamojen ja kauppojen ohella on jäänyt jonkin verran epäselväksi. Kirjaston ja videovuokraamojen aineistot poikkeavat toisistaan melkoisesti. Kirjasto on perinteisesti keskittänyt elokuvatarjontansa klassikoihin ja valtavirrasta poikkeavaan tuotantoon. Videovuokraamot taas tarjoavat uutuuksia ja hankkivat nopeasti kokoelmiinsa juuri ilmestyneitä elokuvia. Kauppojen elokuva-aineisto vastaa pitkälti videovuokraamojen aineistoa. Kaupat myös poistavat elokuvia tarjonnastaan nopeaa tahtia.

Kirjastojen videopolitiikka –työryhmän kirjoittama *Hiljaiset Siljat* –teos käsittelee elokuvien vuokruamista osaksi kirjaston palveluja. Työryhmä teki suuren työn selvittäessään perusteellisesti kirjastojen videopolitiikkaa vuosina 1996–1997. (Kotanen ym. 1997.) Monet kirjastot halusivat alkaa hankkia elokuvia, koska elokuvat koettiin merkittävänä osana kulttuuripalveluja, jotka kuuluvat kaikille kuntalaisille. Pidettiin tärkeänä, että elokuvia voitiin tarjota ihmisille myös maksuttomasti.

Ensimmäiset videovuokraamot tulivat Suomeen vuonna 1980. Viisi vuotta tämän jälkeen Opetusministeriö käynnisti hankkeen, jonka tarkoitus oli kokeilla miten VHS-muotoiset elokuvat sopisivat osaksi kirjaston palveluja. Kokeilu aloitettiin kuudessa eri kirjastossa: Helsingissä, Tampereella, Kuopiossa, Rovaniemellä, Kirkkonummella ja Ylivieskassa. Kokeiluaineisto koostui sekä kotimaisista että ulkomaisista aikuisten ja lasten videoista. Kokeilusta saatiin positiivisia tuloksia sekä asiakkailta että henkilökunnalta. Kirjaston rooli elokuvateattereiden ja videovuokraamon tarjonnan täydentäjänä sai vahvistusta. Erityisesti kirjaston rooli klassikkoelokuvien tarjoajana koettiin tärkeäksi. Huonoksi puoleksi huomattiin kokeiluun

osallistuneiden kirjastojen elokuvakokoelmien suppeus. (Kotanen ym. 1997, 22-24.)

Kirjastot joutuivat järjestämään rahoituksensa itse ryhtyessään toteuttamaan videolainausta. Asian hoitamisessa oli suuria eroja kuntien kesken: osassa kunnista kirjasto sai kunnalta erillisen määrärahan videotoinnin aloittamiseen, osassa kirjasto ei saanut avustusta ollenkaan. Vuonna 1995 Suomen elokuvasäätiö ryhtyi tukemaan kirjastovideoita, jotta kirjastot pystyisivät hankkimaan rohkeammin etenkin kotimaisia ja eurooppalaisia elokuvia lainattaviksi. (Kotanen ym. 1997, 29-30.)

1990-luvun alussa Suomen kymmenen suurimman kaupungin kirjastojen videokoelmat kasvoivat keskimäärin 453 %, Helsingissä jopa 1486 %. Kirjastot ryhtyivät siis nopeassa tahdissa laajentamaan elokuvakokoelmiaan. (Kotanen ym. 1997, 29-30.) Videoiden asema alkoi vakiintua kirjastoissa. Elokuvista muodostui olennainen osa kirjastojen palveluja: asiakkaat löysivät nopeasti kirjastojen elokuvakokoelmat ja kasvava kysyntä varmisti sen, että elokuvat olivat tulleet kirjastoihin jäädäkseen.

3.2 VHS, DVD ja Blu-ray kirjastossa

VHS-kasettien aikakausi kirjastoissa oli suhteellisen lyhyt: videot jäivät taka-alalle kun uusi formaatti eli DVD alkoi vallata markkinoita vuosituhannen vaihteessa. Kirjastoihin hankittiin yhä enemmän DVD-elokuvia VHS-elokuvien rinnalle. Pian VHS-kasettien hankinta kuitenkin lopetettiin kokonaan ja kaikki elokuvat hankittiin ainoastaan DVD-levyn muodossa. Monissa kirjastoissa on siitä huolimatta vielä nykyäänkin kohtalaisen kokoinen VHS-valikoima. Kirjastojen myös kannattaa säilyttää VHS-kokoelmiaan niin kauan kun niissä on joitakin elokuvia, joita ei ole vielä saatavana DVD-muotoisena.

DVD-elokuvat toivat kirjastoille sekä haasteita että mahdollisuuksia. Hyvä puoli muutoksessa on, että DVD-levyt vievät hyllytilaa noin puolet vähemmän kuin VHS-kasetit. Toisaalta kirjaston kannalta on haasteellista, että DVD-levyt rikkoutuvat ja vahingoittuvat herkästi, esimerkiksi naarmuuntumalla tai lohkeamalla asiakkaiden käytössä.

Uudessa Blu-ray-formaatissa on DVD-formaattiin verrattuna muun muassa parempi ääni, kuva sekä interaktiiviset ominaisuudet (Dick 2009, 33 [viitattu 9.11.2010]). Kirjastot ovat varovaisesti alkaneet hankkia Blu-ray -levyjä kokoelmiinsa. Suomen yleisissä kirjastoissa Blu-ray -elokuvia on kuitenkin vielä hyvin vähän, eikä niihin juurikaan panosteta tällä hetkellä. Ulkomailla ollaan kehityksessä hieman kotimaata edellä: esimerkiksi vuonna 2009 Amerikassa 12 % yleisistä kirjastoista lainasi asiakkailleen Blu-ray -levyjä (Dick 2009, 33 [viitattu 9.11.2010]). Blu-ray:n kausi on kuitenkin selkeästi vasta tuloillaan.

3.3 Tekijänoikeudelliset asiat

Kirjastojen lainauspolitiikkaa säätelee Tekijänoikeuslaki ja –asetus (L 8.7.1961/404, A 21.4.1995/574). Kirjastolaissa ja –asetuksessa puolestaan määritellään muun muassa, että jokaisella kansalaisella täytyy olla yhtäläiset mahdollisuudet sivistykseen ja taiteen harrastukseen (L 4.12.1998/904, A 18.12.1998/1078).

”Tekijänoikeuskomitean mukaan elokuvateos on liikkuvista kuvista tai liikkuvista kuvista ja äänestä muodostuvia teoksia sekä muita elokuvaamiseen rinnastettavalla tavalla ilmaistuja teoksia, jotka ylittävät tekijänoikeudellisen teoskynnyksen.” (Poroila 2006, 70).

Kirjastojen kannalta on tärkeää, että elokuvateos määritellään selkeästi, koska lupien hankkiminen ja lupiin liittyvät tekijänoikeusmaksut vievät sekä ajallisia että taloudellisia voimavaroja. Tekijänoikeusmaksut voivat DVD-elokuvien kohdalla olla mittavia, jopa satoja prosentteja elokuvan myyntihinnasta. (Poroila 2006, 71.)

”Kun teoksen kappale on tekijän suostumuksella ensimmäisen kerran myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu Euroopan talousalueella, kappaleen saa levittää edelleen.” (L 24.3.1995/446).

Kirjaston täytyy maksaa tekijänoikeusmaksu jokaisesta DVD-elokuvan kappaaleesta erikseen, toisin kuin kirjojen kohdalla. Kirjojen osalta riittää, että lupa hankitaan teokselle eikä yksittäiselle niteelle. Tekijänoikeusmaksuineen kirjaston hankkimalle elokuvalle voi tulla hintaa jopa 60-95 euroa (Ålander 2010, [viitattu 9.11.2010]). Kalliiden tekijänoikeusmaksujen vuoksi kirjastot joutuvat rajoittamaan DVD-elokuvista hankittavien kappaaleiden määrää. Esimerkiksi samaa elokuvaa ei välttämättä hankita montaa kappaletta; suuremmatkin kirjastot hankkivat yleensä samaa elokuvaa korkeintaan kaksi tai kolme kappaletta.

”Korvaus 19 §:n 4 momentissa tarkoitettusta lainaamisesta yleisestä kirjastosta suoritetaan opetusministeriön hyväksymän, lukuisia yleisistä kirjastoista lainattujen teosten tekijöitä edustavan järjestön välityksellä.” (L 22.12.2006/1228).

Korkeat tekijänoikeusmaksut saattavat tulla yllätyksenä asiakkaalle joka on hankannut tai rikkonut kirjastosta lainaamansa DVD-elokuvan. Tällöin asiakkaan on korvatessaan maksettava hankintahinnan lisäksi myös tekijänoikeusmaksu. Toisin kuin kirjojen ym. materiaalin kohdalla asiakas ei voi ostaa kaupasta uutta DVD-elokuvaa kadonneen/vaurioituneen tilalle.

Kirjaston hankkimien elokuvatallenteiden hinnoissa on suurta vaihtelua. Kotimaisesta elokuvasta joutuu usein maksamaan huomattavasti enemmän kuin ulkomaisesta tuotannosta. Korkeat tekijänoikeusmaksut asettavat haasteita etenkin pienille kirjastoille, jotka joutuvat tarkkaan harkitsemaan budjettia tehdessään hankintoja.

Elokuvatallenteen hintaan lisättävä korvaus lainausoikeudesta ei perustu suoraan tekijänoikeuslakiin tai mihinkään muuhunkaan säädökseen. Laki antaa oikeudenhaltijalle mahdollisuuden neuvotella kirjastolainauksen ehdoista, koska elokuvia ei saa lainata ilman lupaa. Oikeudenhaltijan tahdosta riippuu, millä hinnalla lainausoikeus myönnetään. (Poroila 2006, 99.)

”Elokuvateoksen tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut viimeksi kuolleen pääohjaajan, käsikirjoittajan, vuoropuhelun kirjoittajan tai nimenomaisesti kyseistä elokuvateosta varten luodun musiikin säveltäjän kuolinvuodesta.” (L 22.12.1995/1654).

3.4 Elokuvien kokoelmat ja hankinnat kirjastossa

”Kirjastonhoitaja luo taiteen ja tiedon alueilta valikoiman, joka on parhaimmillaan elävässä suhteessa kirjastoa käyttävään yleisöön. Hyvässä kokoelmassa näkyy valitsijan kädenjälki, ei mielivaltana, vaan eri puolille levittäytyvänä uteliaisuutena ja laadun arvostamisena.” (Paavonheimo 2001, 12.)

Alussa kirjastot keskittyivät hankkimaan kokoelmiinsa lähinnä tietovideoita; varsinaisia elokuvia eivät kaikki kirjastot heti hankkineet. Monet kirjastot pitivätkin tärkeämpänä tarjota asiakkaille enemmän tietopainotteista aineistoa kuin fiktiota. Aiemmin korostettiin järkipäisyyden ja hyödyn merkitystä, mutta nykyään myös fiktio koetaan erittäin arvokkaaksi. (Paavonheimo 2001, 14.)

Kirjastojen suppeaan elokuvatarjontaan vaikutti osaltaan tarjonnan vähäisyys; kirjasto oli vasta pieni osa video- ja DVD-markkinoita ja kirjasto oli täysin satunnaisen tarjoajien armoilla. Toisin kuin kirjojen hankinnassa, elokuvien kohdalla kirjastoilla ei ollut selkeää hankintakanavaa vaan hankinnat tehtiin lukuisilta eri tarjoajilta. Hankinnan kenttä oli pirstaleinen ja hankinta vaati vielä enemmän työresursseja kuin tänä päivänä.

Nykyään kun kirjastoilla on paremmin valinnanvaraa elokuvien valitsemisen suhteen, haasteeksi on muodostunut monipuolisen elokuvakokoelman kokoaminen ja ylläpitäminen. Miten tarjota asiakkaille mahdollisimman monipuolinen ja kaikkien toiveet huomioon ottava elokuva-aineisto? Aineiston valinnassa tulisikin olla puoleeton sekä avoin kaikenlaisille aiheille ja lajityypeille.

Yksi tehokas tapa toteuttaa monipuolista aineistovalintaa saattaisi olla erillinen työntekijöistä koottu ryhmä, joka olisi vastuussa aineiston valitsemisesta. Ryhmän etuna, mutta toisaalta myös haasteena ovat työntekijöiden erilaiset näkemykset. Esimerkiksi Lapin maakuntakirjastossa Rovaniemellä on elokuvavalinnoista pe-

rinteisesti päättänyt kirjaston työntekijöistä koostuva videoraati. Lapin maakunta-kirjastossa elokuvaan liittyvästä hankintapoliittisesta linjasta on käyty välillä kiivasta-kin keskustelua ja raadin jäsenillä on ollut eriäviä mielipiteitä muun muassa siitä, mikä elokuva katsotaan klassikoksi ja mikä ei. (Ålander & Lukkarinen 2004, 20.)

Ihanteellisessa tilanteessa kirjastolla on elokuvien suhteen selkeät hankintaperiaatteet ja yhtenäinen linja. Kirjaston elokuvahankinnan tulisi olla mahdollisimman asiakaslähtöistä: asiakkailla tulee olla mahdollisuus esittää hankintaehdotuksia, jotka myös otetaan huomioon. Asiakkaiden mielipiteen kuunteleminen on tärkeää, jotta tarjonta saataisiin vastaamaan kysyntää. Kirjaston hankintaperiaatteista olisi hyvä kertoa asiakkaille esimerkiksi kirjaston omien kotisivujen yhteydessä.

Laura Mäkelän tekemässä pro gradu –tutkimuksessa *Yleisten kirjastojen rooli videonhankintakanavana – tutkimus elokuvanharrastajien videonhankinnasta Tampereella* selvitetään kirjaston tarjoaman elokuva-aineiston merkitystä elokuvaharrastuksessa. Tutkimuksen mukaan kirjaston elokuva-aineiston parhaita puolia ovat maksuttomuus sekä mahdollisuus lainata vaihtoehtoisia elokuvia ja klassikkoelokuvia. Tampereen elokuvateattereissa suoritettu kyselytutkimus paljasti kuitenkin asiakkaiden haluavan enemmän uutuuselokuvia, jolloin kirjaston tarjonta vastaisi enemmän videovuokraamojen tarjontaa. Kyselyn tulosten perusteella voitiin lisäksi olettaa, että kirjastojen olisi hyvä kehittää palvelujaan valvomalla elokuva-aineistonsa kuntoa sekä hankkimalla useampia kappaleita samasta elokuvasta. (Mäkelä 2003, 2-3, 75-76.)

Kirjastojen elokuvakokoelmat koostuvat eri lajityyppien elokuvista. Kirjastojen tehtävä on tarjota mahdollisimman monipuolinen kokoelma, jossa kaikki lajityypit on otettu hyvin huomioon. Yhtä lajityyppiä ei voi suosia toisen lajityypin kustannuksella vaan kokoelman on oltava tasapuolinen. Nykyisin joissakin kirjastoissa suositaan jonkin verran esimerkiksi draamaa toiminta- ja jännityselokuvien kustannuksella. Kirjaston henkilökunnan on seurattava kaikkia elokuvan lajityyppejä tasapuolisesti, ei vain omaa kiinnostuksen kohdetta (esim. romantiikka), jotta asiakkaat saavat tarvitsemansa laadukkaan palvelun.

4 TUTKIMUSONGELMAT

Perehdyimme Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastojen aikuisten osastojen elokuvakokoelmiin. Tavoitteenamme oli kartoittaa kokoelmien ominaisuuksia ja mahdollisia puutteita sekä selvittää, kuinka niitä voisi kehittää entistä paremmiksi. Kyselytutkimuksella halusimme kartoittaa asiakkaiden mielipiteitä kaupunginkirjastojen elokuvakokoelmasta. Selvitimme muun muassa, **kuinka tärkeäksi** asiakkaat kokevat mahdollisuuden lainata elokuvia kirjastosta, ovatko kaikki **elokuvalajit** asiakkaiden mielestä huomioitu tarpeeksi hyvin, ja **mitä kehitettävää** heidän mielestään kirjaston **elokuvakokoelmissa** sekä elokuvien **lainauskäytännöissä** on.

Valitsimme Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastot tutkimuksemme kohteeksi, koska olemme kotoisin kyseisiltä paikkakunnilta ja olemme käyttäneet näiden kirjastojen palveluja asiakkaina, joten meillä oli jo entuudestaan jonkinlainen käsitys näiden kirjastojen elokuva-aineistoista. Suoritimme myös opintoihimme kuuluvan työharjoittelujakson Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastoissa. Molemmat kirjastot toimivat alueensa maakuntakirjastoina ja ovat kooltaan keskisuuria kirjastoja.

Keskityimme tutkimaan ainoastaan DVD-elokuvia, koska VHS-elokuvia ei kirjastoihin enää hankita. Päätimme rajata tutkimuksemme aikuisten osastojen DVD-elokuvien aineistoon ja jätimme tutkimuksemme ulkopuolelle muun muassa dokumentit, luonto-ohjelmat sekä kaikki lasten- ja nuortenosastojen elokuvat. Rajasimme pois tutkimuksestamme myös kaikki sivukirjastot, laitospirjastot ja kirjastoautot. Keskityimme siis ainoastaan pääkirjastojen elokuva-aineistoihin, koska emme halunneet tutkimuksestamme liian laajaa ja rönsyilevää kokonaisuutta.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Valitsimme tutkimusmenetelmäksi asiakaskyselyn, koska sillä tavoin saimme kvantitatiivista eli määrällistä tietoa elokuvia lainaavista asiakkaista sekä heidän mielipiteistään. Kvantitatiivisen kyselyn avulla saimme myös suuremman otoksen tarkastelumme kohteeksi kuin esimerkiksi haastattelun avulla. Käytimme tutkimuksessa kuitenkin myös kvalitatiivista menetelmää eli sähköpostihaastattelua (liite 6), jolla selvitimme kirjastojen aikuisten osastojen elokuvien hankintapolitiikkaa. Haastattelimme sähköpostitse kirjastojen aikuisten osastojen elokuva-hankinnoista vastaavia henkilöitä.

Teimme molempiin kirjastoihin kyselylomakkeen suomeksi (liite 1) ja lisäksi kaksikieliseen Kokkolaan myös ruotsinkielisen version (liite 2). Kyselyn kohderyhmänä oli aikuisten osaston DVD-elokuvia lainaavat asiakkaat. Kyselylomakkeita jaettiin molempiin kirjastoihin 150 kpl eli kaiken kaikkiaan yhteensä 300 kpl. Kokkolan kirjastoon jaettiin 120 suomenkielistä ja 30 ruotsinkielistä lomaketta. Kirjastojen henkilökunta jakoi kyselylomakkeita asiakkaille elokuvien lainaamisen yhteydessä. Osa lomakkeista oli sijoitettu myös DVD-elokuvien hyllyjen läheisyyteen, jossa sen pystyi omatoimisesti täyttämään ja palauttamaan palautuslaatikkoon.

Kysely toteutettiin Porin kaupunginkirjastossa 20.9.2010–2.10.2010 välisenä aikana ja Kokkolan kaupunginkirjastossa 19.10.2010–13.11.2010. Kokkolassa kysely toteutettiin myöhempänä ajankohtana kuin Porissa, koska Kokkolan kaupunginkirjastossa oli samanaikaisesti meneillään kirjaston oma asiakaskysely. Sijoitimme kyselymme tarkoituksella syksyyn, jotta kesälomat eivät enää vaikuttaisi elokuvien lainaamiseen ja siten myös kyselymme ja sen onnistumiseen.

Asiakaskyselyyn saatiin vastauksia Porin kaupunginkirjastosta 75 kpl eli vastausprosentti oli tasan 50 %. Kokkolan kaupunginkirjastosta puolestaan tuli vastauksia 102 kpl ja vastausprosentti oli 68 %.

Kyselylomakkeen kysymyksiä 3. ja 4. laadittaessa käytimme Internetissä vapaasti saatavilla olevaa Verkko-Kaunokkia, joka on BTJ-Kirjastopalvelun fiktiivisen aineiston asiasanaston painettuun versioon pohjautuva verkkoversio (Verkko-Kaunokki 2006, [viitattu 14.9.2010]). Käytimme kyseisen verkkosivuston määritelmiä elokuvien eri genreistä.

Käytimme kyselyn vastausten analysoimisessa Microsoft Office Excel 2007 –ohjelmaa. Avoimien kysymysten käsittelyssä käytimme Microsoft Office Word 2007 –ohjelmaa. Kaikkien kuvioiden yhteyteen on merkitty kysymyksiin saatujen vastausten määrä.

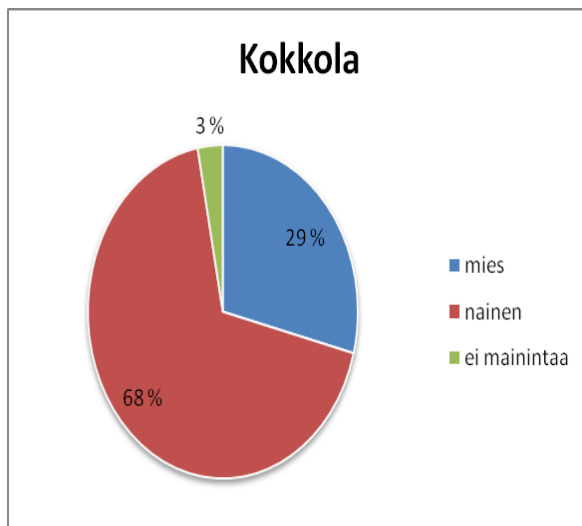
6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Kyselytutkimus Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastoissa

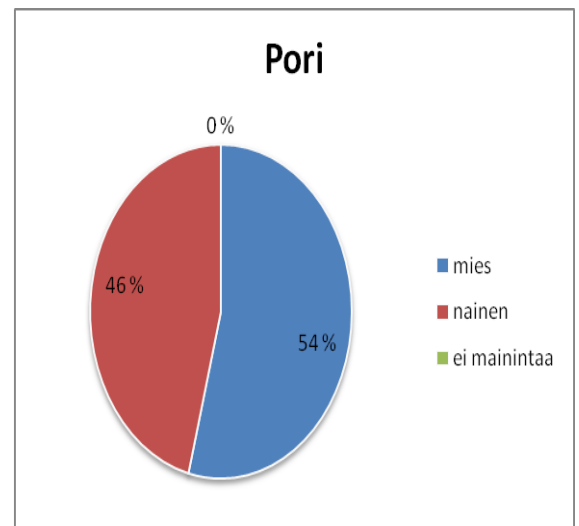
6.1.1 Vastanneiden demografinen jakauma

Kyselylomakkeen kohdissa 13., 14., 15. ja 16. selvitettiin asiakkaiden taustatietoja. Seuraavassa avataan kohdat järjestyksessään sukupuolesta koulutustasoon.

Sukupuoli. Vastaajien sukupuolijakauma selviää alla olevista kuvioista (kuvio 1), (kuvio 2).

KUVIO 1. Kokkolassa vastanneiden sukupuolijakauma (N=102)

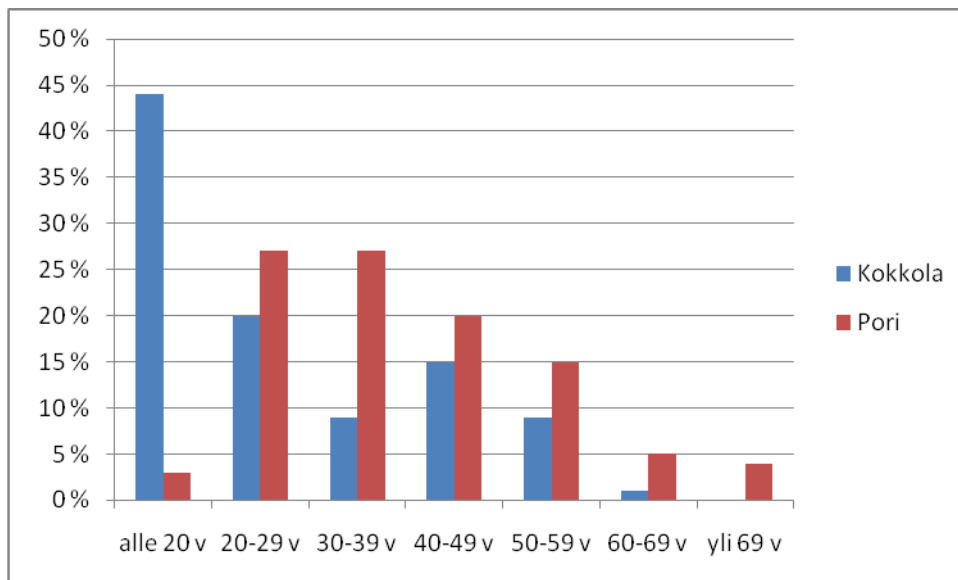

KUVIO 2. Porissa vastanneiden sukupuolijakauma (N=75)

Porissa 54 % vastanneista oli miehiä ja 46 % naisia. Yksi vastaajista oli merkinnyt sukupuolekseen sekä ”mies” että ”nainen”. Kokkolassa vastanneista puolestaan

enemmistö (68 %) oli naisia ja miehiä oli 29 %. Kolme vastaajaa oli jättänyt ilmoittamatta sukupuolensa.

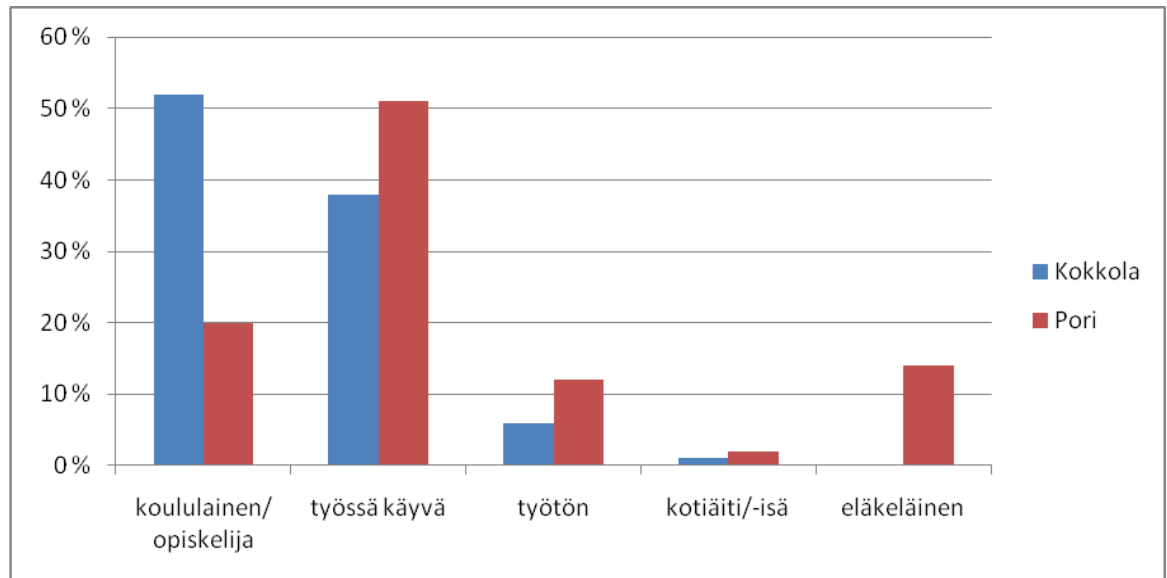
Ikä. Vastaajien ikäjakauma selviää alla olevasta kuviosta (kuvio 3).

KUVIO 3. Vastaajien ikäjakauma (N=177)

Porissa vastanneista kaksi suurinta ikäryhmää olivat 20-29-vuotiaat (27 %) sekä 30-39-vuotiaat (27 %). Seuraavaksi eniten oli 40-49-vuotiaita (20 %). Vastaajista 15 % oli 50-59-vuotiaita, 5 % 60-69-vuotiaita ja 4 % yli 69-vuotiaita. Pienimmän ryhmän muodostivat alle 20-vuotiaat (3 %). Porin vastaajien keski-ikä oli 39 vuotta. Kokkolassa vastanneista suurin ikäryhmä (44 %) oli alle 20-vuotiaat. Toiseksi eniten oli 20-29-vuotiaita (20 %). Vastaajista 15 % oli 40-49-vuotiaita, 9 % 30-39-vuotiaita, 9 % 50-59-vuotiaita ja 1 % 60-69-vuotiaita. Yli 69-vuotiaita ei ollut yhtään. Kolme vastaajaa oli jättänyt mainitsematta ikänsä. Kokkolan vastaajien keski-ikä oli 26 vuotta.

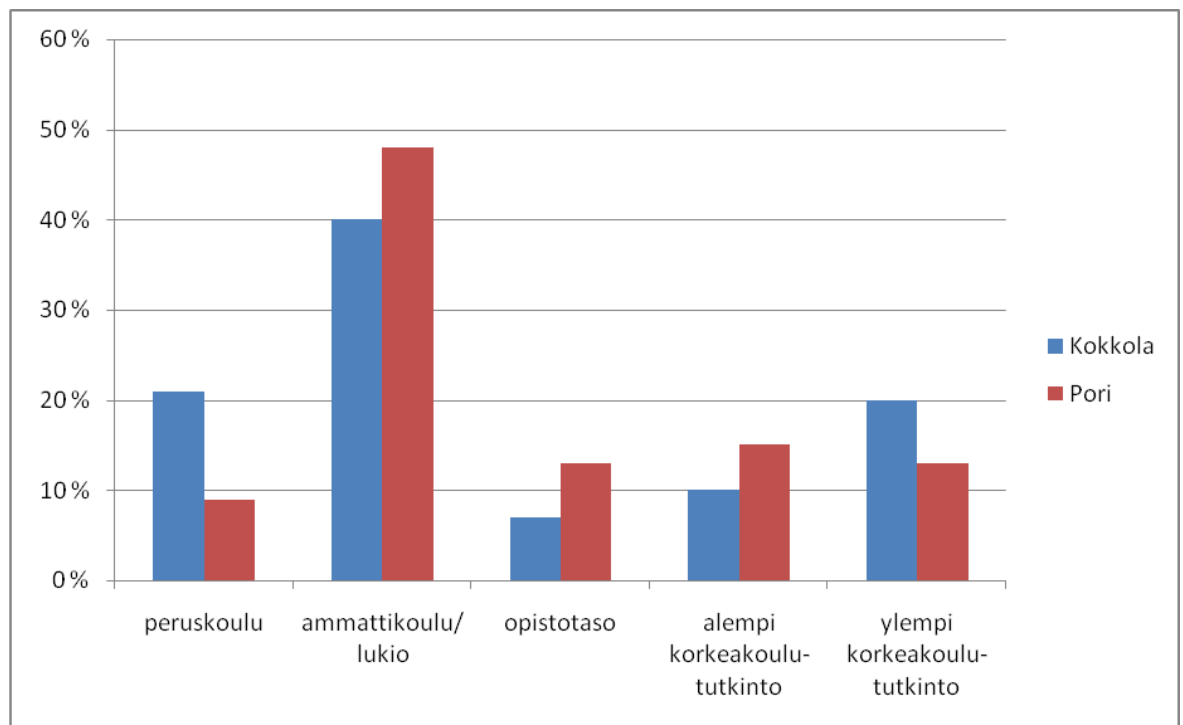
Tausta. Vastaajien tausta selviää alla olevasta kuviosta (kuvio 4).

KUVIO 4. Vastaajien tausta (N=177)

Porissa vastanneista enemmistö (51 %) oli työssä käyviä. Seuraavaksi suurin ryhmä oli koululaiset/opiskelijat, joita oli 20 %. Eläkeläisiä oli 14 % ja työttömiä 12 %. Selkeästi vähiten (ainoastaan 2 %) oli kotiäitejä/-isiä. Useat vastanneet valitsivat monta vaihtoehtoa samanaikaisesti. Vastanneista yksi ilmoitti olevansa ”koululainen/opiskelija” sekä ”työssä käyvä”. Yksi vastaaja oli merkinnyt itsensä sekä kotiäidiksi että työssä käyväksi. Muutama (3 kpl) kertoi olevansa sekä ”työtön” että ”työssä käyvä”. Kokkolassa vastanneista enemmistö (52 %) oli koululaisia/opiskelijoita. Toiseksi suurin ryhmä oli työssä käyvät (38 %). Työttömiä oli 6 % ja kotiäitejä/-isiä oli vain 1 %. Eläkeläisiä ei ollut yhtään. Kolme vastaajaa oli jättänyt ilmoittamatta taustansa.

Koulutustaso. Vastaajien koulutustaso selviää alla olevasta kuviosta (kuvio 5)

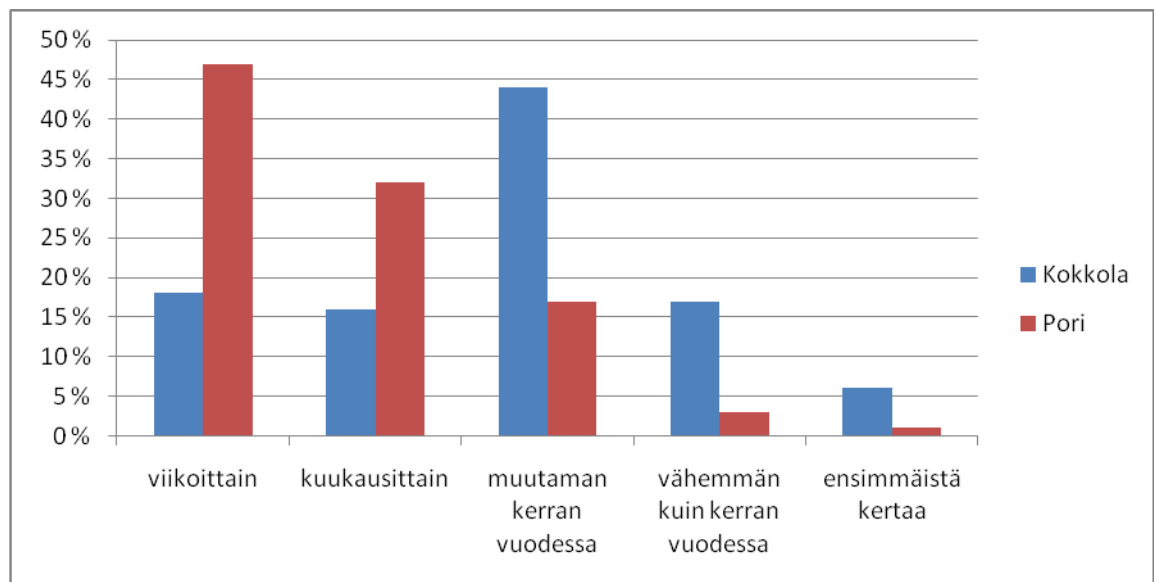

KUVIO 5. Vastaajien koulutustaso (N=177)

Porissa suurin ryhmä vastanneista ilmoitti koulutustasokseen ammattikoulun/lukion (48 %). Alempaa korkeakoulututkintoa edusti 15 % vastaajista. Ylempi korkeakoulututkinto oli merkittynä 13 % ja opistotaso samoin 13 % vastaajista. Peruskoulun käyneitä tai sitä parhaillaan käyviä oli 9 %. Yksi vastaaja ei ollut maininnut koulutustasoaan. Kokkolassa vastanneista 40 % ilmoitti koulutustasokseen ammattikoulun/lukion. Peruskoulu oli merkittynä 21 % vastaajista. Ylempää korkeakoulututkintoa edusti 20 %, alempaa korkeakoulututkintoa 10 % ja opistotasoa 7 % vastaajista. Kolme vastaajaa oli jättänyt mainitsematta koulutustasonsa.

6.1.2 Elokuviensa lainaamistiheys

Ensimmäisessä kysymyksessä kartoitettiin, kuinka usein asiakkaat lainaavat DVD-elokuvia kirjastosta. Elokuviensa lainaamistiheys selviää alla olevasta kuviosta (kuvio 6).

KUVIO 6. Elokuviensa lainaamistiheys (N=177)

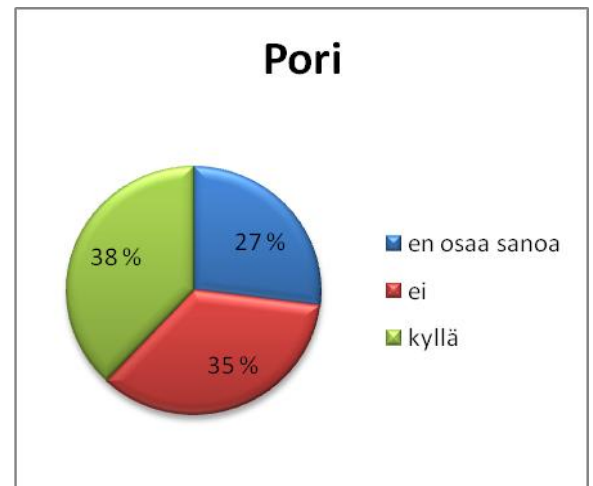
Porissa vastanneista lähes puolet (47 %) lainaa elokuvia viikoittain. Kuukausittain lainaa 32 %. Muutaman kerran vuodessa lainaavia oli 17 %. Vähemmän kuin kerran vuodessa lainaa vain 3 %. Yksi vastaajista ilmoitti lainaavansa ensimmäistä kertaa. Kokkolassa vastanneista melkein puolet (44 %) lainaa muutaman kerran vuodessa. Viikoittain lainaa 18 %, vähemmän kuin kerran vuodessa 17 % ja kuukausittain 16 %. Ensimmäistä kertaa lainaavia oli 6 %.

6.1.3 Elokuvalajit kirjastossa

Kysymyksessä kaksi selvitettiin, onko kaikki elokuvalajit huomioitu asiakkaiden mielestä kirjastojen kokoelmissa tarpeeksi hyvin. Alla olevista kuvioista (kuvio 7), (kuvio 8) selviää vastausten jakautuminen molemmissa kirjastoissa.

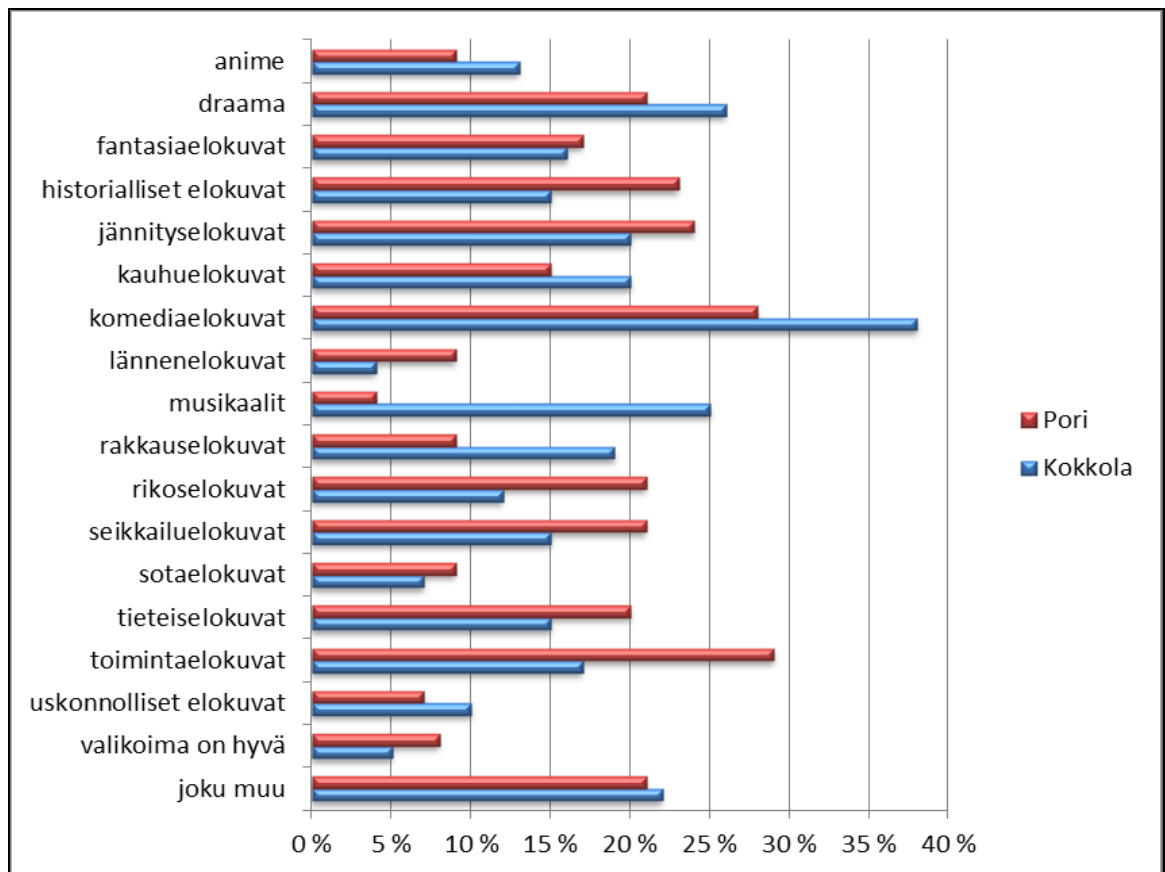
KUVIO 7. Onko kaikki elokuvalajit huomioitu kirjastossa? (N=102)

KUVIO 8. Onko kaikki elokuvalajit huomioitu kirjastossa? (N=75)

Porissa vastanneista noin kolmasosan (38 %) mielestä kaikki elokuvalajit oli otettu huomioon ja toisen kolmasosan (35 %) mielestä taas ei. Vastaajista 27 % ei osannut sanoa mielipidettään asiaan. Kokkolassa vastanneista 37 % ei osannut sanoa kantaansa. Lähes yhtä moni (36 %) vastaajista merkitsi väittämän ”ei” ja 26 % ilmoitti mielipiteekseen ”kyllä”.

Kolmannessa kysymyksessä haluttiin tietää, olisiko asiakkaiden mielestä jonkin elokuvalajin valikoimassa parannettavaa. Kysymyksessä sai valita useita vaihtoehtoja. Vastausten jakautuminen selviää alla olevasta kuviosta (kuvio 9).

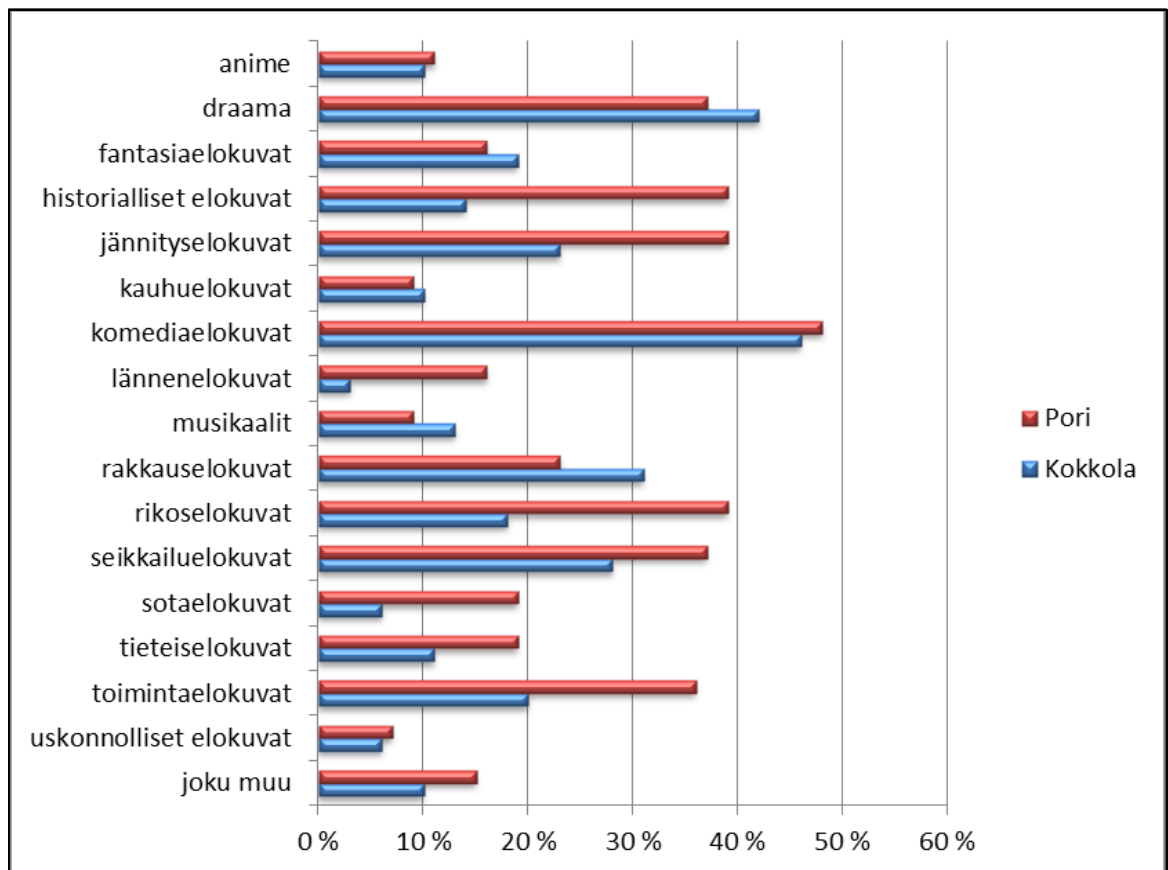

KUVIO 9. Elokuvalajit, joiden valikoimaan toivottiin parannusta (N=177)

Porissa eniten toivottiin parannusta toimintaelokuvien valikoimaan (29 %). Myös komediaelokuvien (28 %), jännityselokuvien (24 %) ja historiallisten elokuvien (23 %) valikoimaa haluttiin selkeästi kehitettävän. Vähiten parannusta toivottiin uskonnollisten elokuvien (7 %) ja musikaalien (4 %) valikoimiin. Esimerkiksi erään vastaajan mielestä ”ylipäättään valikoimaa voisi lisätä”. Eräs vastaaja puolestaan ilmoitti haluavansa lisää film noir -elokuvia. Kokkolassa eniten toivottiin parannusta komediaelokuvien valikoimaan (38 %). Parannusta toivottiin paljon myös draaman (26 %) ja musikaalien (25 %) valikoimiin. Vähiten parannusta toivottiin sotaelokuvien (7 %) ja lännenelokuvien (4 %) valikoimiin. Kaksi vastaajaa oli jättänyt

vastaamatta kysymykseen. Eräs vastaajista ilmoitti, että psykologisten trillerien valikoimaa voisi parantaa. Eräs vastaaja taas toivoi lisää dokumenttielokuvia. Vastaajien kommentteja on koottu liitteeseen (liite 3).

Neljäs kysymys kartoitti, minkä lajityypin elokuvia asiakkaat itse lainaavat eniten. Kysymyksessä sai valita monia vaihtoehtoja. Vastausten jakautuminen selviää alla olevasta kuviosta (kuvio 10).

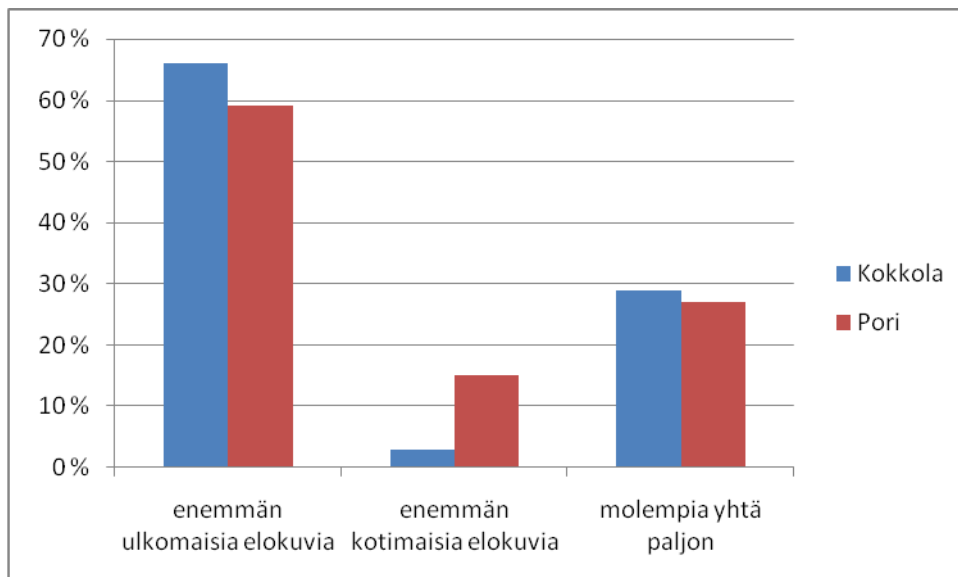

KUVIO 10. Eri elokuvalajien osuus vastaajien lainoista (N=177)

Porin vastaajien keskuudessa lainatuin elokuvaalaji oli komedia (48 %). Myös rikoselokuvat (39 %), historialliset elokuvat (39 %) ja jännityselokuvat (39 %) olivat hyvin suosittuja. Uskonnollisia elokuvia (7 %), musikaaleja (9 %) ja kauhuelokuvia (9 %) lainattiin vähiten. Eräs vastaaja kertoi lainaavansa ”*kaikentyypisiä tasavertaisesti*”. Myös Kokkolassa lainatuin elokuvaalaji oli komedia (46 %). Toiseksi eniten lainattiin draamaa (42 %). Suosituimpiin kuuluivat myös rakkauselokuvat (31 %) ja seikkailuelokuvat (28 %). Vähiten lainattiin sotaelokuvia (6 %), uskonnollisia elokuvia (6 %) sekä lännenelokuvia (3 %). Eräs vastaajista ilmoitti lainaavansa urheiluelokuvia. Vastaajien kommentteja on koottu liitteeseen (liite 3).

6.1.4 Kotimaisten ja ulkomaisten elokuvien osuus kirjastossa

Viidennessä kysymyksessä selvitettiin, lainaavatko asiakkaat enemmän ulkomaisia vai enemmän kotimaisia elokuvia, vai lainaavatko he molempia yhtä paljon. Vastausten jakautuminen selviää alla olevasta kuviosta (kuvio 11).

KUVIO 11. Kotimaisten ja ulkomaisten elokuvien osuus vastaajien lainoista (N=177)

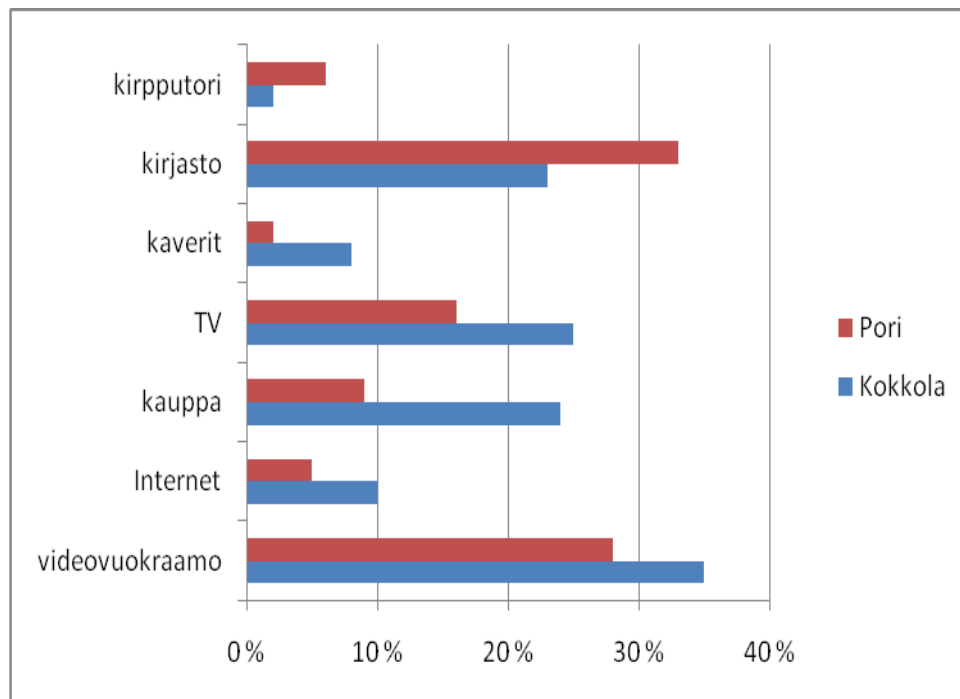
Porissa vastanneista 59 % lainaa enemmän ulkomaisia elokuvia. Enemmän kotimaisia elokuvia lainaavia oli vain 15 % vastaajista. Yhtä paljon kotimaisia ja ulkomaisia elokuvia lainaa 27 %. Kokkolassa vastanneista peräti 66 % lainaa enemmän ulkomaisia elokuvia. Ainoastaan 3 % lainaa enemmän kotimaisia elokuvia. Yhtä paljon kotimaisia ja ulkomaisia elokuvia lainaavia oli 29 %. Kaksi vastaajaa oli jättänyt vastaamatta kysymykseen.

Kuudennessa kysymyksessä tiedusteltiin, onko kotimaisten elokuvien osuus kirjaston elokuvista riittävän suuri.

Porissa vastanneiden mielipiteet jakoutuivat selkeästi kahtia: 36 % piti kotimaisten elokuvien osuutta tarpeeksi suurena, mutta 37 % mielestä niitä oli liian vähän. Vastaajista 25 % ei osannut sanoa kantaansa. Yksi vastanneista ei ollut vastannut kysymykseen. Kokkolassa vastanneista 46 % ei osannut sanoa kantaansa. Kolmasosan (33 %) mielestä kotimaisten elokuvien osuus oli tarpeeksi suuri. Vastaajista 21 % koki, ettei kotimaisia elokuvia ollut riittävästi.

6.1.5 Ensisijainen elokuvien hankintakanava

Seitsemäs kysymys kartoitti, mistä asiakkaat ensisijaisesti hankkivat elokuvia. Vastausten jakautuminen selviää alla olevasta kuviosta (kuvio 12).

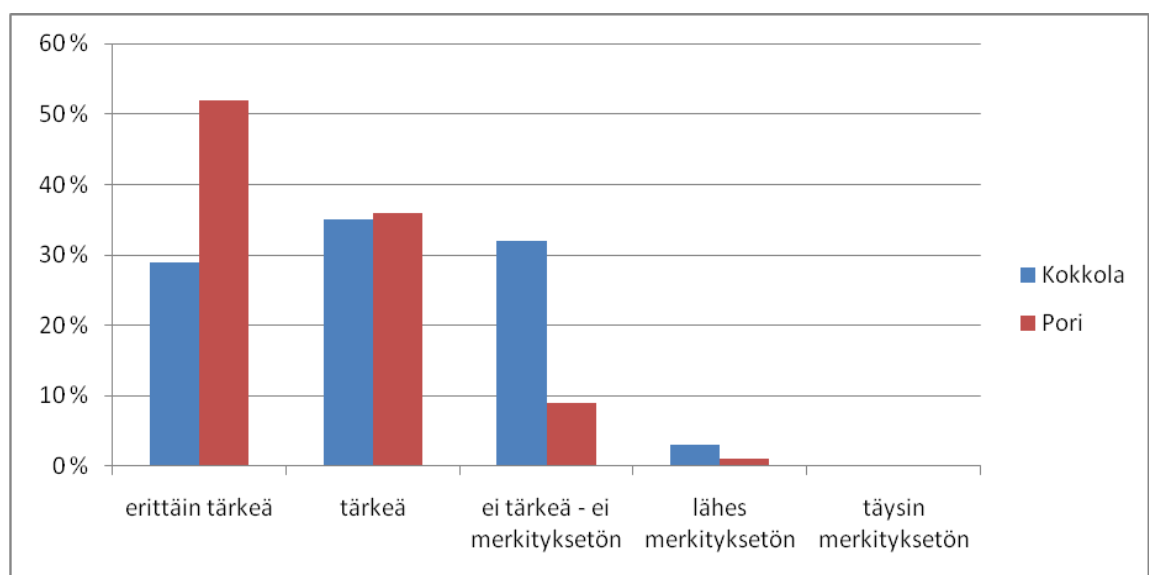
KUVIO 12. Ensisijainen elokuvien hankintakanava (N=177)

Porissa vastanneista suurin ryhmä (33 %) hankki elokuvia ensisijaisesti kirjastosta. Lähes yhtä suosittu hankintakanava oli videovuokraamo (28 %). Television oli maininnut 16 % vastaajista. Kaupasta elokuvia hankki 9 %, kirpputorilta 6 %, Internetistä 5 % ja kavereiltaan 2 % vastaajista. Yksi vastanneista ei ollut vastannut kysymykseen. Kokkolassa vastanneista suurin ryhmä (35 %) hankki elokuvia ensisijaisesti videovuokraamosta. Toiseksi suurin ryhmä (25 %) oli maininnut ensisijaiseksi elokuvien hankintakanavaksi television. Lähes yhtä suuri osa vastaajista oli valinnut kaupan (24 %) ja kirjaston (23 %). Internetistä elokuvia hankki ensisijaisesti 10 %, kavereiltaan 8 % ja kirpputorilta 2 % vastaajista. Molempien kirjastojen vastaajista useat olivat valinneet kysymyksessä monia vaihtoehtoja, vaikka tar-

koituksena oli ollut valita vain yksi vaihtoehto. Kysymyksen yhteyteen oli myös erikseen merkitty ”valitse yksi vaihtoehto”.

6.1.6 Onko kirjasto tärkeä elokuvien tarjoaja

Kysymyksellä kahdeksan haluttiin selvittää kirjaston merkitystä asiakkaille elokuvia tarjoavana kanavana. Vastausten jakautuminen selviää alla olevasta kuvista (kuvio 13).

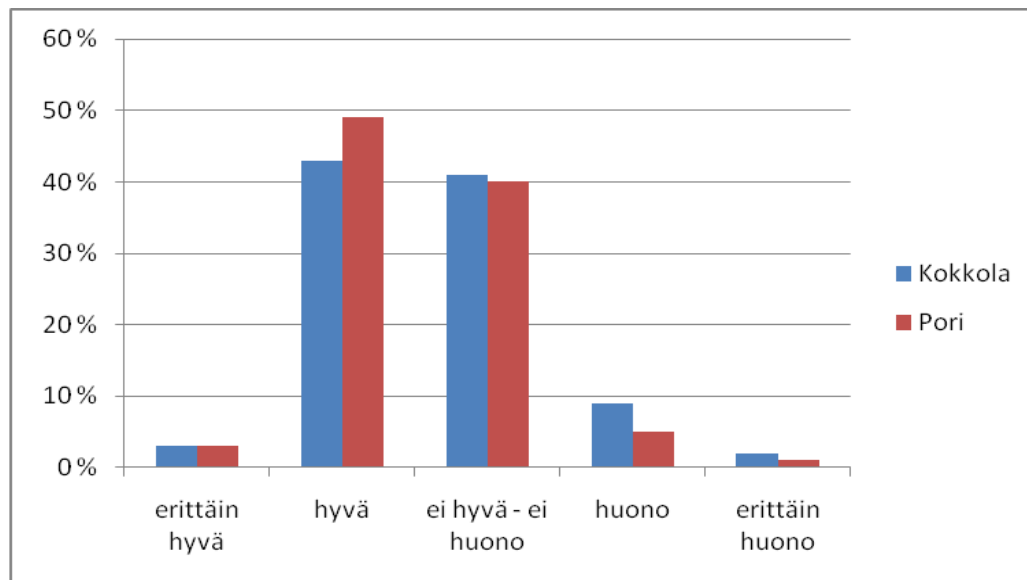

KUVIO 13. Kirjaston merkitys elokuvien tarjoajana (N=177)

Porissa vastanneista suurin osa (52 %) piti erittäin tärkeänä mahdollisuutta lainata elokuvia kirjastosta. Vastaajista 36 % oli valinnut vaihtoehdon ”tärkeä”. Ei tärkeänä, mutta ei merkityksettömänäkään asiaa piti 9 %. Lähes merkityksetön se oli vain 1 %:lle vastaajista. Kukaan ei pitänyt asiaa täysin merkityksettömänä. Yksi vastanneista ei ollut vastannut kysymykseen. Kokkolassa vastanneista 29 % piti erittäin tärkeänä mahdollisuutta lainata elokuvia kirjastosta. Tärkeänä sitä piti 35 %. Ei tärkeänä, mutta ei merkityksettömänäkään asiaa piti 32 %. Vastaajista 3 %:lle se oli lähes merkityksetön. Kukaan ei pitänyt asiaa täysin merkityksettömänä.

6.1.7 Kirjaston elokuvavalikoiman taso

Kysymyksessä yhdeksän tutkittiin, kuinka hyvänä asiakkaat pitivät elokuvavalikoimaa. Vastausten jakautuminen selviää alla olevasta kuviosta (kuvio 14).

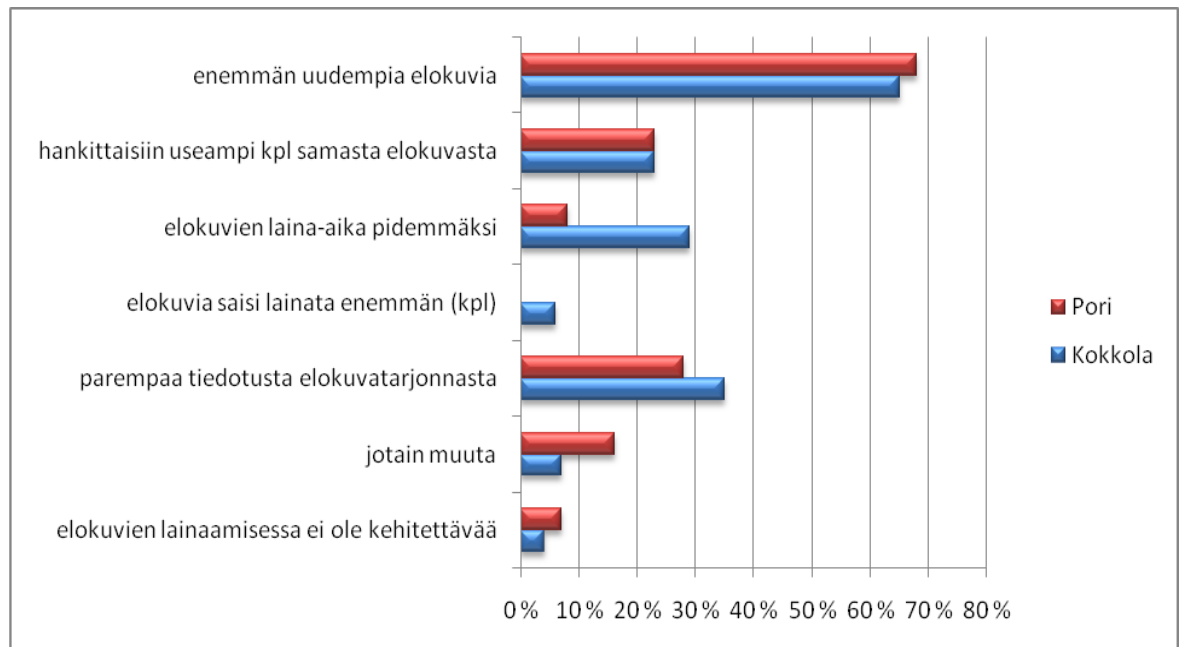

KUVIO 14. Kirjaston elokuvavalikoiman taso (N=177)

Porissa vastanneista valikoimaa piti hyvänä lähes puolet (49 %). Lähes yhtä monen (40 %) mielestä valikoima ei ole hyvä, mutta ei huonokaan. Erittäin hyväksi sen koki vain 3 %. Huonona valikoimaa piti joka kahdeskymmenes (5 %) ja erittäin huonona vain yksi vastaajista. Yksi vastanneista ei ollut vastannut kysymykseen. Kokkolassa vastanneista 43 % piti valikoimaa hyvänä. Ei hyvänä, mutta ei huononakaan sitä piti 41 %. Ainoastaan 2 % koki valikoiman erittäin hyväksi. Huonona sitä piti melkein joka kymmenes (9 %) ja erittäin huonona 2 % vastaajista. Kaksi vastaajaa oli jättänyt vastaamatta kysymykseen.

6.1.8 Elokuviensa lainaamista koskevia kehitysehdotuksia

Kysymyksellä kymmenen kartoitettiin, miten asiakkaat haluaisivat elokuvien lainaamista kehitettävän. Kysymyksessä sai valita monia vaihtoehtoja. Vastausten jakautuminen selviää alla olevasta kuviosta (kuvio 15).

KUVIO 15. Mitä kehitettävää kirjaston elokuvien lainaamisessa on? (N=177)

Porissa vastanneista 68 % halusi enemmän uudempia elokuvia. Noin kolmasosa (28 %) toivoi parannusta elokuvatarjonnasta tiedottamiseen. Vastaajista 23 %:n mielestä samasta elokuvasta voisi hankkia useampia kappaleita. Vain 8 %:n mielestä elokuvien laina-aikaa tulisi pidentää. Vastaajista 7 % oli sitä mieltä, että elokuvien lainaamisessa ei ole kehitettävää. Yksi vastanneista ei ollut vastannut kysymykseen. Erään vastaajan mielestä elokuvalainojen uusimista voisi rajoittaa, koska *"jotkut pitävät 6 kk."* Kokkolassa vastanneista 65 % halusi enemmän uudempia elokuvia, parempaa tiedotusta kaipasi 35 % ja pidempää laina-aikaa toivoi 29 %. Useampia kappaleita samasta elokuvasta halusi 23 %. Vastaajista 6 %:n mielestä elokuvia pitäisi saada lainata enemmän (kpl). Vastaajista 4 % oli sitä mieltä, että elokuvien lainaamisessa ei ole kehitettävää. Kolme vastaajaa oli jättä-

nyt vastaamatta kysymykseen. Eräät vastaajat kertoivat haluavansa valikoimasta laajemman. Vastaajien kommentteja on koottu liitteeseen (liite 4).

6.1.9 Eri kieliryhmien huomioiminen kirjaston elokuvakokoelmissa

Kysymyksessä yksitoista tiedusteltiin, onko eri kielillä puhutut (esimerkiksi saksan tai ruotsin kielellä puhutut) elokuvat otettu huomioon asiakkaiden mielestä ja mitä parannettavaa asiassa olisi.

Porissa vastanneista suurin osa (65 %) ei osannut sanoa kantaansa. Vastaajista 24 %:n mielestä kieliryhmät oli huomioitu. Ainoastaan 9 % koki, ettei niitä oltu huomioitu. Yksi vastanneista ei ollut vastannut kysymykseen. Moni vastaaja toivoi enemmän Euroopassa puhuttavien kielten elokuvia. Eräs vastaaja tiivisti asian seuraavasti: *”Enemmän euroopan kieliä englantia lukuunottamatta: ainakin niitä kieliä pitäisi olla enemmän, joita on mahdollista opiskella Porissa (ruotsi, saksa, espanja, venäjä, ranska, italia)”*. Kokkolassa vastanneista 76 % ei osannut sanoa kantaansa. Vastaajista 18 % koki, että eri kielet oli huomioitu kokoelmissa. Vain 3 % oli sitä mieltä, ettei kieliä oltu huomioitu. Eräs vastaaja toivoi enemmän ranskankielisiä elokuvia valikoimiin. Eräs vastaaja puolestaan toivoi lisää elokuvia saksankielisistä maista sekä pohjoismaista. Kolme vastaajaa oli jättänyt vastaamatta kysymykseen. Vastaajien kommentteja on koottu liitteeseen (liite 4).

6.1.10 Asiakkaiden ajatuksia yleisesti

Avoimessa kysymyksessä kaksitoista asiakkailla oli mahdollisuus esittää vapaamuotoisesti ajatuksiaan. Seuraavassa on koottuna muutamia esimerkkejä asiakkaiden kommentteista. Kommentteja on koottu myös liitteeseen (liite 5).

Porissa vastanneet:

"On hienoa, että elokuvia saa lainata ilmaiseksi."

"Kirjastolla on yleisesti hyviä elokuvia ja laina-aika (2 vko) on sopiva. Kirjastolla on hyvin sekä populaareja- että taide-elokuvia."

"Suurin osa elokuvista, joita lainaan kirjastosta esim. vanhat SuomiFilmit tai vanhat ulkomaiset elokuvat ovat usein VHS-kasetteja eikä niitä löydy kirjastosta DVD-elokuvina."

"Uudempien elokuvien lisäksi pitäisi myös vanhojen klassikoiden valikoimaa parantaa, koska niitä ei oikein löydy vuokraamoista."

Kokkolassa vastanneet:

"Hmm... On hyvä, että elokuvia on kirjastossa! Olisi hyvä nuorille, että enemmän olisi informaatiota kirjaston DVD-valikoimasta ja että ylipäänsä niitä voi lainata, sillä monikaan ei ole tietoinen tästä ja rahat Makuunista säästyisivät!"

"Kirjaston elokuvaosasto on ihan loisto juttu! Elokuvia voisi ottaa enemmän pienistä, vähän puhutuista maista ja näin ollen tuoda julki vähemmän tiedettyjä maita."

"Rahalliset resurssit huomioon ottaen hankinnoissa kannattaa varmaan satsata paremmin ajankohtaisuutensa säilyttäviin kuin hetkelliseen suosioon perustuviin tallenteisiin..."

"Hyvä että kehittäisivät näistä tulevista mielipiteistä parempaan suuntaan"

6.2 Sähköpostihaastattelu Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastojen aikuisten osastojen elokuvahankinnoista

Osana tutkimusta oli selvittää Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastojen elokuvien hankintaan liittyviä asioita. Tietoja selvitettiin haastattelemalla sähköpostitse kirjastojen aikuisten osastojen elokuvien hankinnoista vastaavia henkilöitä. Kokkolan kirjastossa elokuvien hankinnoista vastaa Kokkolan kaupunginkirjaston kirjasto-toimenjohtaja Susann Forsberg ja Porin kirjastossa puolestaan Porin kaupunginkirjaston aikuisten osaston tietopalvelun kirjastonhoitaja Johanna Vento.

Haastattelussa selvitettiin seuraavia asioita: elokuvien hankintakanavat, hankintapolitiikka ja tavoitteet, hankintaperiaatteet ja mahdolliset eettiset tai moraaliset rajoitukset, sekä eri elokuva-lajien huomioiminen hankinnoissa. Lisäksi kysyttiin molempien kirjastojen sen hetkistä DVD-elokuvien kokonaismäärää. Haastattelukysymykset löytyvät myös liitteestä (liite 6).

Forsbergin (2010) mukaan Kokkolan kirjastossa elokuvat hankitaan eri toimittajilta, internetin, sähköpostin ja henkilökohtaisten tapaamisten kautta. Vennon (2010) mukaan Porin kirjastossa suurimmat elokuvien hankintakanavat ovat BTJ-Kirjastopalvelu, Kielipalvelu Jarmo Suomalainen Oy, Future Film, Kirjastomedia, Mistar, Oy AV-palvelut J & K ja Yleisradion tallennemyynti.

Kokkolan kirjastossa ei ole varsinaista hankintapolitiikkaa, mutta tavoitteena on hankkia kattava kokoelma elokuvia eri maista; kotimaisia, pohjoismaisia ja eurooppalaisia laatuelokuvia. Porin kirjastossa ei ole erikseen DVD-aineiston hankintaperiaatteita, vaan niihin sovelletaan kaupunginkirjaston yleisiä valintaperiaatteita. Tavoitteena on hankkia mahdollisimman monipuolinen kokoelma, joka sisältää sekä kotimaisia että ulkomaisia elokuvia, niin klassikoita kuin uudempia elokuvia.

Kokkolan kirjastossa elokuvien hankintaperiaatteena on, että moraalisesti tai eettisesti arveluttavia elokuvia ei hankita. Kirjaston valikoimiin ei myöskään hankita K18-elokuvia. Porin kirjastossa hankitaan vain esimerkiksi klassikoiksi luokiteltavia K18-elokuvia, mutta tarkoituksellista väkivaltaa sisältäviä elokuvia ei hankita. Muita hankintaan liittyviä rajoituksia on elokuvien korkea hinta, mutta mitään varsinaista hinnan ylärajaa ei kuitenkaan ole.

Kokkolan kirjastossa elokuvien hankinnoissa yritetään suosia kaikkia genrejä tasapuolisesti. Valikoimiin hankitaan esimerkiksi laadukkaita komedioita ym. Porin kirjaston valikoimiin pyritään hankkimaan eri tyyllilajien edustajia mahdollisimman monipuolisesti.

Haastatteluhetkellä aikuisten osaston DVD-elokuvien kokoelman laajuus oli Forsbergin mukaan Kokkolan kaupunginkirjastossa n. 2410 kpl ja Vennon mukaan Porin kaupunginkirjastossa n. 2500 kpl. Asukaslukuun suhteutettuna DVD-elokuvia oli Kokkolassa 0,05 kpl/asukas ja Porissa 0,03 kpl/asukas.

7 YHTEENVETO KYSELYTUTKIMUKSESTA

7.1 Päättökimustulokset

Tutkimuksesta selvisi, että kirjastolla on merkittävä asema elokuvien tarjoajana. Kyselyyn vastanneista suurimman ryhmän mielestä kirjasto oli elokuvien tarjoajana tärkeä tai erittäin tärkeä. Voidaankin selkeästi havaita, että useat ihmiset ovat löytäneet kirjastojen tarjoamat elokuva-aineistot ja mahdollisuutta lainata elokuvia ilmaiseksi arvostetaan suuresti. Eräsikin vastaaja totesi: *”On hienoa, että elokuvia saa lainata ilmaiseksi”*.

Tutkimuksessa tuli esille, että kirjasto ja videovuokraamo olivat molemmissa kirjastoissa vastanneiden keskuudessa suosituimpia elokuvien hankintakanavia. Porissa vastanneista suurin ryhmä (33 %) hankki elokuvia ensisijaisesti kirjastosta. Toiseksi eniten suosittiin videovuokraamo ja jonkin verran kannatusta sai myös televisio. Kokkolassa vastanneista suurimman ryhmän (35 %) ensisijainen elokuvien hankintakanava puolestaan oli videovuokraamo. Tärkeiksi hankintakanaviksi koettiin lisäksi kirjasto, kauppa sekä televisio.

Tutkimuksen mukaan elokuvavalikoiman taso oli molemmissa kirjastoissa vähintään kohtalainen tai jopa hyvä. Erittäin huonona sitä ei pitänyt monikaan, eikä toisaalta myöskään erittäin hyvänä. Tästä voi päätellä, että kirjastoilla on siis vielä paljon parannettavaa jos ne haluavat pyrkiä tarjoamaan erittäin hyvän elokuvakoelman asiakkailleen.

Tutkimustulokset osoittivat, että erityisesti elokuvavalikoimissa olisi jonkin verran parantamisen varaa. Yleisesti toivottiin, että kirjastot hankkisivat enemmän uudempiä elokuvia. Monet halusivat myös kirjastojen hankkivan useampia kappaleita

samasta elokuvasta. Näin asiakkaat saisivat nopeammin lainattavakseen etenkin uudet elokuvat. Useat vastaajat toivoivat enemmän elokuvia Euroopan maista Hollywoodin sijaan. Monien toiveissa oli myös, että hankittaisiin lisää elokuvia vähemmän tunnetuista maista. Esimerkiksi eräs vastaaja ehdotti, että: *”elokuvia voisi ottaa enemmän pienistä, vähän puhutuista maista ja näin ollen tuoda julki vähemmän tiedettyjä maita”*. Eräs vastaaja taas totesi, että olisi hyvä jos *”kirjastosta saisi enemmän tuntemattomia leffoja”*. Elokuvia, joiden puhekielenä on jokin muu kuin englanti, toivottiin myös paljon lisää. Esimerkiksi eräs vastaaja ilmaisi toiveensa näin: *”saksan- ja ranskankielisistä maista + pohjoismaista soisi hankittavan lisää filmejä”*.

Tutkimuksen mukaan yllättävän suuri osa molemmissa kirjastoissa vastanneista ei osannut sanoa, onko eri genret huomioitu elokuvakokoelmissa tarpeeksi hyvin. Tämä saattaa johtua siitä, että kirjastoilla on jo ennestään melko kattava kokoelma kaikenlaisia elokuvia. On myös mahdollista, että asiakkaat eivät ole erityisemmin ajatelleet asiaa. Eri genrejen valikoimia haluttiin kuitenkin selkeästi kehitettävän, koska molemmissa kirjastoissa joka kolmannen vastaajan mielestä niitä ei ollut otettu riittävästi huomioon.

Tutkimustulosten perusteella voidaan olettaa, että niiden elokuvalajien valikoimiin, joita lainattiin paljon, myös luonnollisesti toivottiin eniten parannusta. Porissa vastanneet toivoivat parannusta suurimmaksi osaksi toimintaelokuvien, komediaelokuvien ja jännityselokuvien valikoimiin. Porissa lainatuimpia elokuvalajeja olivat komediaelokuvat, rikoselokuvat, jännityselokuvat ja historialliset elokuvat, mutta myös draama, toimintaelokuvat sekä seikkailuelokuvat. Kokkolassa puolestaan toivottiin enimmäkseen parempia komediaelokuvien, draaman ja musikaalien valikoimia. Suurempaa valikoimaa haluttiin myös kauhuelokuvista ja jännityselokuvista. Kokkolassa lainatuimpiin elokuvalajeihin kuuluivat komediaelokuvat ja draama. Lisäksi paljon lainattiin rakkauselokuvia, seikkailuelokuvia sekä jännityselokuvia. Musikaalien osuus Kokkolan vastanneiden elokuvalainoista ei ollut kovin suuri, mutta niistä ollaan selvästi kiinnostuneita ja niitä toivottiin lisää.

Tutkimuksesta oli myös selvästi havaittavissa, että molempien kirjastojen elokuva-aineiston esillepanossa ja järjestyksessä on paljon kehitettävää. Esimerkiksi asiakkaan etsiessä jotain tiettyä elokuvaa, hänen on vaikea löytää sitä hyllystä elokuvien sekavan järjestyksen vuoksi. Elokuvien järjestyksen saisi paremmaksi kategorisoidulla elokuvat selkeämmin ja jakamalla ne esimerkiksi eri genrejen mukaan. Eräs vastaaja totesikin, että elokuvat voisivat olla ”*paremmin kategorisoidut hyllyihin*”. Muita vastaajien esille tuomia näkökantoja:

”Elokuvien järjestys kirjastossamme on niin huono, että edes kirjastovirkailijat eivät voi auttaa jonkin elokuvan etsimisessä. Elokuvat löytyvät toki haulla, mutta niitä ei koskaan löydy hyllystä. Järjestystä voisi siis parantaa huomattavasti.”

”Elokuvat eivät tunnu olevan missään järjellisessä järjestyksessä, leffan löytäminen on tosi työlästä...”

”DVD:t voisi ryhmitellä paremmin aihepiireittäin...”

Tutkimuksessa selvisi, että Kokkolassa vastanneista joka kolmas (29%) toivoi DVD-elokuville pidempää laina-aikaa. Tällä hetkellä laina-aika on Kokkolan kirjastossa yksi viikko (7 vrk). Kokkolassa olisikin ehkä hyvä harkita pientä muutosta tilanteeseen, kuten asiakkaat toivovat. Porissa vastanneet vaikuttivat olevan pääosin tyytyväisiä kirjaston elokuvien laina-aikaan, joka on siellä kaksi viikkoa (14 vrk). Porissa vain joka kymmenes vastaajista (8%) toivoi laina-aikaa pidemmäksi.

Tutkimuksessa erityisen tärkeänä näkökohtana nousi esiin, että molempien kirjastojen elokuvatarjonnasta tiedottamisessa on puutteita ja siihen tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Kirjastot voisivat panostaa enemmän elokuviensa markkinointiin ja antaa niistä täsmällistä ja ajankohtaista tietoa asiakkaille. Molemmissa kirjastoissa on lista kirjaston tarjoamista elokuvista, mutta useiden vastaajien mielestä se ei ole helposti saatavilla. Listaa olisi hyvä myös päivittää mahdollisimman usein, esimerkiksi vähintään kerran kuukaudessa ja listassa olisi lisäksi mainittuna vasta kirjaston valikoimiin tulossa olevia elokuvia. Tulossa olevista elokuvista voisi jopa tehdä täysin erillisen listansa. Eräiden vastaajien mielipiteitä ja kehitysehdotuksia:

”Elokvien tiedottaminen on heikko. Esim. netissä ei ole kuin nimi elokuvasta? Pitäisi olla myös kuvallinen lista elokuvista.”

”Enemmän tiedotusta elokuvien lainaamismahdollisuudesta! Voisi esim. mainostaa jotenkin vasta kokoelmiin tulleita elokuvia tai laittaa elokuvavinkkejä näyttille.”

”DVD elokuvahyllyn päädyssä voisi olla lista mitä elokuvia on lainattavissa ja mitä mahdollisesti on tulossa valikoimiin.”

”Jonnekin nähtävälle lista mitä kirjastosta löytyy. Jos lista jo on, en ole sitä nähnyt...”

7.2 Pohdintaa tutkimuksesta

Kyselylomakkeen laadintavaiheessa kiinnitettiin tarkkaan huomiota kysymysten muotoilun sekä lomakkeen rakenteen selkeyteen. Jokaisessa kysymyksessä kysyttiin vain yhtä asiaa kerrallaan. Kysymysten yhteyteen oli lisätty myös ohjeita esimerkiksi siitä, saako kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja vai ainoastaan yhden vaihtoehdon. Kysymyksiä laadittaessa mietittiin huolellisesti, mitä asioita halutaan nostaa kyselytutkimuksen avulla esille ja lomakkeeseen valittiin mukaan vain oleellisimpia tietoja koskevat kysymykset. Esimerkiksi Vehkalahden (2008, 48) mukaan monet vastaajat eivät jaksaa tai viitsi käyttää aikaansa pitkien lomakkeiden täyttämiseen, joten vastaaminen tulisi tehdä mahdollisimman helpoksi. Tavoitteena olikin pitää kyselylomake mahdollisimman lyhyenä ja kevyenä. Taustatiedot sijoitettiin tarkoituksella kyselylomakkeen loppuun, kuten KvantiMOTV-sivustossa ([viitattu 14.9.2010]) on ohjeistettu: *”Taustakysymykset saattaa kannattaa jättää joko kokonaan tai ainakin pääosin kyselyn loppuun, koska niiden kysyminen laajasti heti alussa voi ehkä herättää negatiivisia tunteita vastaajassa (anonymiteetti).”*

Haasteellista oli, että monien kysymysten kohdalla asiakkaat olivat valinneet monta vaihtoehtoa, vaikka tarkoituksena oli valita vain yksi vaihtoehto. Kysymysten kohdalla oli myös painottaen mainittu, montako vaihtoehtoa kulloinkin oli tarkoitus valita. Siitä huolimatta yllättävän moni vastaajista oli ymmärtänyt asian toisin. Taustatietojen kohdalla tietojen oli ajateltu olevan yksiselitteisiä, joten niitä koskevien kysymysten yhteydessä ei ollut ilmoitettu erikseen ”valitse vain yksi vaihtoehto”. Jotkut vastaajista olivat kuitenkin tulkinneet kysymyksen moniselitteisesti. Esimerkiksi vastaajan taustaa koskevan kysymyksen 15. kohdalla Porissa vastanneista monet olivat valinneet usean vaihtoehdon kuten ”työtön” ja ”työssä käyvä” samanaikaisesti. Kysymysten monitulkintaisuus olisi siis pitänyt huomioida vielä paremmin. Kyselytutkimus onnistui kuitenkin kokonaisuudessaan hyvin ja vastausprosentit olivat melko korkeita.

8 LOPUKSI

Tutkimuksemme myötä nousi esille tärkeitä ja ajankohtaisia näkökohtia, sekä kehittämistä kaipaavia osa-alueita. Kirjaston merkitys elokuvia tarjoavana organisaationa on vahvistunut huomattavasti viime vuosikymmeninä. Kirjasto koetaan tärkeäksi elokuvien hankintakanavaksi, ja elokuvien lainaamisen maksuttomuutta arvostetaan suuresti.

Huomasimme tutkimuksemme tulosten perusteella, että kirjastoilla on kuitenkin kehitettävää erityisesti elokuva-aineiston kategorisoinnissa ja esillepanossa sekä elokuvatarjonnasta tiedottamisessa. Elokuvat voisi kategorisoida paremmin esimerkiksi jakamalla ne genreihin, mikä ilmeni myös useiden kyselyyn vastanneiden kommentteista. Toisaalta elokuvien määrittelemisen ja sijoittamisen eri genreihin saattaa olla haasteellista kirjastoille, sillä elokuvissa on usein piirteitä monista eri genreistä. Elokuvatarjonnasta tiedottamista voisi parantaa esimerkiksi laittamalla kirjaston verkkosivuille kuvallisen listan elokuvauutuuksista, kuten eräsikin kyselyyn vastanneista ehdotti.

Yleisesti olisi hyvä, että kirjastot ottaisivat asiakkaiden toiveet sekä hankintaehdotukset entistä paremmin huomioon, sillä kirjaston palvelut ovat nimenomaan asiakkaita varten ja heillä tulisi olla mahdollisuus konkreettisesti vaikuttaa palvelujen kehittämiseen. Kirjastot voisivat esimerkiksi hankkia valikoimiinsa enemmän juuri asiakkaiden toivomia elokuvalajeja.

Kirjastoilla on mahdollisuus erottua edukseen muista elokuvia tarjoavista kanavista. Eräs kyselyyn vastanneista tiivistä asian hyvin: *”Tulisi...pyrkä löytämään ’se kirjaston juttu’ kokoelmatyössä, ettei vain kopioida videovuokraamotoimintaa.”*

LÄHTEET

A 21.4.1995/574. Kirjastoasetus.

Altman, R. 1999. Elokuva ja genre. Tampere: Vastapaino.

Dick, J. 2009. Bracing for blu-ray. [Verkkolehtiartikkeli]. Library Journal 134 (19), 33-35. [Viitattu 4.11.2010]. Saatavana: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&hid=17&sid=e2cd0b69-8b17-464f-ae7b-4c0c9bfb51e8%40sessionmgr10>

Dirks, T. 2010. 50 Greatest 'Chick' Flicks of All Time. [Verkkosivu]. AMC Filmsite. [Viitattu 1.11.2010]. Saatavana: <http://www.filmsite.org/greatchickflicks.html>

Forsberg, S. <xxx.xxx@xxx.fi> 15.11.2010. Kirjastotoimenjohtaja. Kokkolan kaupunginkirjasto. Opinnäytetyön haastattelukysymykset. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Henna-Riikka Kontiokoski. [Viitattu: 18.11.2010].

Hietala, V. 2000. Pusu vai pyssy?: eli mitä elokuvan genreille kuuluu? Kirjastolehti 92 (3), 8-9.

Hunter, A. (toim.) 1992. Movie classics. Edinburgh: Chambers.

Kotanen, E. (toim.) 1997. Hiljaiset Siljat: kirjastot videopalvelujen tuottajina. Kirjastojen videopolitiikka –työryhmän selvitys yleisten kirjastojen elokuva- ja videoaineistoista. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

KvantiMOTV. 26.8.2010. [Verkkosivusto]. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. [Viitattu: 14.9.2010]. Saatavana: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

L 8.7.1961/404. Kirjastolaki.

L 24.3.1995/446. Tekijänoikeuslaki.

L 22.12.2006/1228. Tekijänoikeuslaki.

L 22.12.1995/1654. Tekijänoikeuslaki.

- Mäkelä, L. 2003. Yleisten kirjastojen rooli videonhankintakanavana: tutkimus elokuvaharrastajien videohankinnasta Tampereella. [Verkkajulkaisu]. Tampere: Tampereen yliopisto. Informaatiotieteiden tiedekunta, informaatiotutkimuksen laitos. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu: 20.10.2010]. Saatavana: <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00254.pdf>
- Nummelin, J. 2009. Elokuvan lyhyt historia. Helsinki: BTJ Finland.
- Nummelin, J. 2005. Julkaisemattomia. [Verkkosivu]. [Viitattu 25.10.2010]. Saatavana: <http://jurinummelin.blogspot.com/2005/12/hollywoodin-lajityypit-melodraama.html>
- Paavonheimo, J. 2001. Kauas pilvet karkaavat: onko elokuvalla ja muulla fiktiolla tilaa kirjastossa? Kirjastolehti 94 (3), 12-14.
- Pisto, V. 2009. What´s Up Doc? ja laji nimeltä screwball. [Verkkosivu]. Filmiliekki. [Viitattu 25.10.2010]. Saatavana: <http://filmiliekki.blogspot.com/2009/10/whats-up-doc-ja-laji-nimelta-screwball.html>
- Poroila, H. 2006. Tekijänoikeus ja kirjastot: tietoverkkojen maailmassa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.
- Salmi, H. 2006. Hollywood 1930-luvulla: unelmatehdas. [Verkkajulkaisu] [Viitattu 27.10.2010]. Saatavana: <http://www.hum.utu.fi/tiedostot/hansalmi/kevat2006/luento2.pdf>
- Sedergren, J. Ei päiväystä. Suomalaisen elokuvan alkuvuosikymmenet. [Verkkosivu]. [Viitattu 21.10.2010]. Saatavana: <http://www.valt.helsinki.fi/staff/sedergre/pietari.htm>
- Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Vento, J. <xxx.xxx@xxx.fi> 17.11.2010. Kirjastonhoitaja. Porin kaupunginkirjasto. Opinnäytetyön haastattelukysymykset. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Maarit Jantunen. [Viitattu: 18.11.2010].
- Verkko-Kaunokki. 2006. [Verkkosivusto]. Opetusministeriö. [Viitattu 14.9.2010]. Saatavana: <http://kaunokki.kirjastot.fi>
- Von Bagh, P. 1998. Elokuvan historia. Helsinki: Otava.
- Von Bagh, P. 2009. Salainen muisti: elokuvan tarina. Helsinki: WSOY.

Von Bagh, P. 2005. Suomalaisen elokuvan uusi kultainen kirja. Helsinki: Otava.

Ålander, S. 8.3.2010. Parempia elokuvia kirjastoon. [Blogimerkintä]. Kirjava kirjasto. [Viitattu 9.11.2010]. Saatavana: <http://kirjavakirjasto.wordpress.com/2010/03/08/parempia-elokuvia-kirjastoon/>

Ålander, S & Lukkarinen, K. 2004. Elokuvakokoelman hankintaperiaatteet läpinäkyviksi. Kirjastolehti 97 (1), 20.

LIITE 1. Kyselylomake Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastojen DVD-elokuvia lainaaville asiakkaille

Hei, olemme kaksi kirjasto- ja tietopalvelualan opiskelijaa Seinäjoen ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä kirjastojen elokuvatarjonnasta. Arvostaisimme paljon jos vastaisit asiakaskyselyymme. Vastaamalla voit vaikuttaa kirjastosi elokuvatarjontaan.

Kiitos!

1 Kuinka usein lainaat aikuisten DVD-elokuvia kirjastosta? (Valitse yksi vaihtoehto ympäröimällä.)

- 1 viikoittain
- 2 kuukausittain
- 3 muutaman kerran vuodessa
- 4 vähemmän kuin kerran vuodessa
- 5 tämä on ensimmäinen kerta kun lainaan

2 Onko kaikki elokuvaajat (esimerkiksi komedia) mielestäsi huomioitu kokoelmassa tarpeeksi hyvin?

- Kyllä Ei En osaa sanoa

3 Minkä elokuvaajin /-lajien valikoimaa toivoisit parannettavan? (Voit valita useamman vaihtoehdon.)

☐ animet	☐ draama	☐ fantasiaelokuvat
☐ historialliset elokuvat	☐ jännityselokuvat	☐ kauhuelokuvat
☐ komediat	☐ lännenelokuvat	☐ musikaalit
☐ rakkauselokuvat	☐ rikoselokuvat	☐ seikkailuelokuvat
☐ sotaelokuvat	☐ tieteiselokuvat	☐ toimintaelokuvat
☐ uskonnolliset elokuvat		
☐ valikoima on hyvä		
☐ joku muu, mikä? (kirjoita vastauksesi tähän)		
-

4 **Minkä tyyppisiä elokuvia lainaat itse eniten? (Voit valita useamman vaihtoehdon.)**

☐ animet	☐ draama	☐ fantasiaelokuvat
☐ historialliset elokuvat	☐ jännityselokuvat	☐ kauhuelokuvat
☐ komediat	☐ lännenelokuvat	☐ musikaalit
☐ rakkauselokuvat	☐ rikoselokuvat	☐ seikkailuelokuvat
☐ sotaelokuvat	☐ tieteiselokuvat	☐ toimintaelokuvat
☐ uskonnolliset elokuvat		
☐ joku muu, mikä? (kirjoita vastauksesi tähän)		
-

5 **Lainaatko (Valitse yksi vaihtoehto.)**

- enemmän kotimaisia elokuvia
- enemmän ulkomaisia elokuvia
- kotimaisia ja ulkomaisia elokuvia yhtä paljon

6 **Onko kotimaisten elokuvien osuus kirjaston elokuvista mielestäsi tarpeeksi suuri?**

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

7 **Mistä ensisijaisesti hankit elokuvasi? (Valitse yksi vaihtoehto ympyröimällä.)**

- 1 elokuvavuokraamoista (esim. Makuuni, Filmtown)
- 2 internetin kautta (esim. cdon, discshop)
- 3 kaupasta (esim. Anttila)
- 4 katson televisiosta
- 5 kaverilta lainaamalla
- 6 kirjastosta
- 7 kirpputoreilta tms.

8 **Kuinka tärkeänä itsellesi koet mahdollisuuden lainata elokuvia kirjastosta? (asteikolla 1–5)**

- 1 erittäin tärkeä
- 2 tärkeä
- 3 ei tärkeä, mutta ei merkityksetönkään
- 4 lähes merkityksetön
- 5 täysin merkityksetön

9 **Kuinka hyvänä pidät kirjaston DVD-elokuvavalikoimaa? (asteikolla 1-5)**

1 erittäin hyvä

2 hyvä

3 ei hyvä, mutta ei huonokaan

4 huono

5 erittäin huono

10 **Mitä muuta kehitettävää kirjaston DVD-elokuvien lainaamisessa mielestäsi on? (Voit valita useamman vaihtoehdon.)**

Haluaisin enemmän uudempia DVD-elokuvia.

Haluaisin, että hankittaisiin useampia kappaleita samasta elokuvasta.

Haluaisin elokuvien laina-ajan olevan pidempi.

Haluaisin, että elokuvia saisi lainata enemmän (kpl).

Kirjaston elokuvatarjonnasta voisi tiedottaa paremmin.

Jotain muuta, mitä?

DVD-elokuvien lainaamisessa ei ole mielestäni kehitettävää.

11 **Onko mielestäsi eri kieliryhmät otettu huomioon kirjaston elokuvissa? (Esimerkiksi saksan tai ruotsin kielellä puhutut elokuvat.)**

Kyllä

En osaa sanoa

Ei. Mitä parannettavaa olisi?

12 **Muita ajatuksia/kommentteja yleisesti?**

13 **Ikä**

- alle 20 v. 20–29 v. 30–39 v.
 40–49 v. 50–59 v. 60–69 v. yli 69 v.

14 **Sukupuoli**

- Nainen Mies

15 **Tausta**

- koululainen / opiskelija työtön
 koti-isä /-äiti työssä käyvä eläkeläinen

16 **Koulutustaso**

- peruskoulu ammattikoulu / lukio opistotaso
 alempi korkeakoulututkinto ylempi korkeakoulututkinto

Tiedot käsitellään anonyymisti ja luottamuksellisesti tutkimuksessamme.
Kiitämme vastauksistasi!

LIITE 2. Kyselylomake Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastojen DVD-elokuvia lainaaville asiakkaille (ruotsinkielinen versio)

Hej, vi är två studerande vid Seinäjoki yrkeshögskola med biblioteks- och informationstjänster som utbildningslinje. Vi gör vårt lärdomsprov om filmutbudet på bibliotek. Det vore viktigt för oss om du kunde fylla i vår kundenkät. Genom att svara kan du möjligen påverka filmutbudet på ditt bibliotek. Tack för ditt deltagande!

1. Hur ofta lånar du DVD-filmer för vuxna på biblioteket? (Välj ett alternativ.)

- 1 varje vecka
- 2 varje månad
- 3 några gånger om året
- 4 mindre ofta än en gång om året
- 5 det här är min första gång

2. Tycker du att alla film genrer (t.ex. komedi) är tillräckligt väl beaktade i samlingarna?

- Ja Nej Kan inte säga

3. I vilken genre/ vilka genrer hoppas du att urvalet skulle förbättras? (Du kan välja flera alternativ.)

☐ anime	☐ drama	☐ fantasifilmer
☐ historiska filmer	☐ thriller	☐ skräckfilmer
☐ komedier	☐ västernfilmer	☐ musikaler
☐ kärleksfilmer	☐ kriminalfilmer	☐ äventyrsfilmer
☐ krigsfilmer	☐ science fiction -filmer	☐ action filmer
☐ religiösa filmer	☐ urvalet är bra	
☐ någon annan genre, vilken? (skriv ditt svar här) _____		

4. Vilka slags filmer lånar du själv mest? (Du kan välja flera alternativ.)

☐ anime	☐ drama	☐ fantasifilmer
☐ historiska filmer	☐ thriller	☐ skräckfilmer
☐ komedier	☐ västernfilmer	☐ musikaler
☐ kärleksfilmer	☐ kriminalfilmer	☐ äventyrsfilme
☐ krigsfilmer	☐ science fiction -filmer	☐ action filmer
☐ religiösa filmer		
☐ någon annan, vilken? (skriv ditt svar här)	_____	

5. Lånar du (Välj ett alternativ.)

- mer inhemska filmer
- mer utländska filmer
- lika mycket inhemska och utländska filmer

6. Tycker du att andelen inhemska filmer är tillräckligt stor i bibliotekets samlingar?

- Ja
- Nej
- Kan inte säga

7. Varifrån skaffar du oftast dina filmer? (Välj ett alternativ.)

- 1 från filmuthyrningar (t.ex. Makuuni, Filmtown)
- 2 genom internet (t.ex. cdon, discshop)
- 3 från butik (t.ex. Anttila)
- 4 jag ser på filmer på tv
- 5 jag lånar filmer av vänner
- 6 från biblioteket
- 7 från lopptorget

8. Hur viktig är möjligheten att låna filmer på biblioteket för dig? (på en skala 1-5)

- 1 mycket viktig
- 2 viktig
- 3 inte viktig, men inte betydelselös heller
- 4 nästan betydelselös
- 5 helt betydelselös

9. Hur bra är DVD-filmurvalet på biblioteket enligt dig? (på en skala 1-5)

- 1 mycket bra
- 2 bra
- 3 inte bra, men inte dåligt heller
- 4 dåligt
- 5 mycket dåligt

10. Vad annat tycker du borde utvecklas i bibliotekets lånande av DVD-filmer? (Du kan välja flera alternativ.)

- Jag skulle vilja att det fanns mera nya DVD-filmer att låna.
- Jag skulle vilja att det fanns flera stycken av samma film.
- Jag skulle vilja att lånetiden var längre.
- Jag skulle vilja få låna fler filmer på samma gång.
- Biblioteket skulle kunna informera bättre om sitt filmutbud.
- Något annat, vad?

- Jag tycker att det inte finns något att utveckla i lånandet av DVD-filmer.

11. Har olika språkgrupper beaktats i bibliotekets filmutbud enligt din åsikt? (T.ex. filmer talade på tyska eller svenska.)

- Ja Kan inte säga
- Nej. Vad finns att förbättra?

12. Andra tankar/ kommentarer i allmänhet?

13. Ålder

- under 20 år 20- 29 år 30-39 år
 40-49 år 50-59 år 60-69 år över 69 år

14. Kön

- Kvinna Man

15. Bakgrund

- skolelev / studerande arbetslös
 hemmamamma / -pappa arbetande pensionär

16. Utbildning

- grundskola yrkeskola / gymnasium folkhögskola
 lägre högskoleexamen högre högskoleexamen

Resultaten och uppgifterna behandlas anonymt och konfidentiellt i vår undersökning.

Tack för deltagandet!

LIITE 3. Kyselylomakkeen kysymysten 3. ja 4. avoimiin kohtiin saatuja vastauksia

3. Minkä elokuvalajin/-lajien valikoimaa toivoisit parannettavan?

Porissa vastanneet:

"Valikoima yleisesti ottaen tyydyttävä"

"Ylipäättään valikoimaa voisi lisätä"

"70-luvun katastrofielokuvat"

"Film noir"

"Lähes kaikkea lisää"

Kokkolassa vastanneet:

"Psykologinen trilleri"

"Ns. taideleffat."

"Metsästys elokuvat."

"Svenska komedier, buskis."

"Ranskalaiset komediat."

"Suomalaiset draamat."

"Suomalaiset komediat."

"Kotimaiset ja underground elokuvat."

"Golfiin liittyvät"

"Dokumenttielokuvat"

4. Minkä tyyppisiä elokuvia lainaat itse eniten?

Porissa vastanneet:

"Pohjoismaisia elokuvia (ovat yllätyksellisempiä kuin amerikkalaiset, mistä on ylitarjontaa)"

"Kaiken tyyppisiä tasavertaisesti"

"Erityisesti Suomi-Filmejä"

"Dokumenttielokuva"

Kokkolassa vastanneet:

"Metsästys."

"Kotimaiset ja underground."

"Matkailu."

"Luonto, ihmiset, kulttuuri."

"Urheiluelokuvat."

LIITE 4. Kyselylomakkeen kysymysten 10. ja 11. avoimiin kohtiin saatuja vastauksia

10. Mitä muuta kehitettävää kirjaston DVD-elokuvien lainaamisessa mielestäsi on?

Porissa vastanneet:

”Omat ehdotukset helpommaksi”

”Tarjonta voisi olla laajempi”

”Elokuvien uusintaa voisi rajoittaa, jotkut pitävät 6 kk.”

”Tuettaisiin kotimaista tuotantoa kotimaisia elokuvia hankkimalla”

”Elokuvien järjestys voisi olla parempi.”

”Valikoimaa voisi laajentaa (sekä uutta että vanhaa).”

”Paremmiin kategorisoidut hyllyihin.”

Kokkolassa vastanneet:

”Blue ray elokuvia lisää”

”Että DVD:tä olisi vielä enemmän.”

”Laajempi, monipuolisempi valikoima. Vaihtoehtoisten jakelumuotojen hankinta.”

”Suurempi valikoima.”

”Että kirjastosta saisi enemmän tuntemattomia leffoja.”

”Lisää, koska niitä on aika vähän.”

**11. Onko mielestäsi eri kieliryhmät otettu huomioon kirjaston elokuvissa?
(Esimerkiksi saksan tai ruotsin kielellä puhutut elokuvat)**

Porissa vastanneet:

Ei. "Saksaksi dubattuja tai kokonaan saksankielisiä tarvitaan enemmän"

Ei. "Skandinaavisia enemmän"

Ei. "Enemmän euroopan kieliä englantia lukuunottamatta: ainakin niitä kieliä pitäisi olla enemmän, joita on mahdollista opiskella Porissa (ruotsi, saksa, espanja, venäjä, ranska, italia) "

Ei. "Enemmän muita kuin perinteisiä amerikkalaisia elokuvia"

Ei. "ranskalaisia enemmän"

Kokkolassa vastanneet:

Ei "Saksan- ja ranskankielisistä maista + pohjoismaista soisi hankittavan lisää filmejä"

Ei. "Lisää vieras-kielten elokuvia...(myös venäjäksi)"

En osaa sanoa. "Ranskankielisiä elokuvia voisi olla enemmän."

LIITE 5. Kyselylomakkeen avoimeen kysymykseen 12. saatuja vastauksia

12. Muita ajatuksia/kommentteja yleisesti?

Porissa vastanneet:

"Yleisesti suht hyvä ja monipuolinen, vanhoja ja uusia elokuvia sisältävä valikoima. Kuitenkin uusia ja uudelleen julkaistuja vanhojakin elokuvia voisi jo tulla. 3 v. aikana ei ole paljoa uusiutunut valikoima. Esim. vanhoja Gary Grant -leffoja ei tule valittua videovuokraamoista, mutta kirjastosta kyllä. Joitakin 2000-luvun parhaita elokuvia voisi olla enemmän."

"Jonnekin nähtävälle lista mitä kirjastosta löytyy. Jos lista jo on, en ole sitä nähnyt... Nyt neuvottiin äsken neuvontatiskiltä kysymään ja siellä on usein jonoa."

"Netissä olevat omat automaattihaut toimivat kehnosti...Haut eivät ole selkeät > olisi hienoa jos tietäisi mitkä on tilattu ja niitä voisi jo varata."

"Elokuvien tiedottaminen on heikko. Esim. netissä ei ole kuin nimi elokuvasta? Pitäisi olla myös kuvallinen lista elokuvista."

"Joskus tuntuu (ja itse asiassa olen tietoinenkin) että uusimmat DVD:t ovat kirjastonhoitajilla 'lainassa' pitkiä aikoja. Voisiko tälle tehdä jotakin? DVD:n esillepano paremmaksi, myöskin aihepiireittäin."

"DVD:t voisi ryhmitellä paremmin aihepiireittäin. Hyllytila huono, ylähyllyt 163cm pituiselle liian ylhäällä!"

"Porin pääkirjastossa DVD:t epäloogisesti esillä. Hyllyssä hyvin! Mutten ymmärrä 'sivuvaunukärryä' juuri lainauspisteen vieressä. Epämukava 'blogata' leffoja siitä."

"On hienoa, että elokuvia saa lainata ilmaiseksi."

"Valikoimassa on liikaa vanhoja elokuvia!"

"Elokuvien järjestys kirjastossamme on niin huono, että edes kirjastovirkailijat eivät voi auttaa jonkin elokuvan etsimisessä. Elokuvat löytyvät toki haulla, mutta niitä ei koskaan löydy hyllystä. Järjestystä voisi siis parantaa huomattavasti."

"Kirjastolla on yleisesti hyviä elokuvia ja laina-aika (2 vko) on sopiva. Kirjastolla on hyvin sekä populaareja- että taide-elokuvia."

"Kirjaston valikoimissa voisi olla vielä enemmän klassikoita esim. Kummisetä ym."

"Uudempien elokuvien lisäksi pitäisi myös vanhojen klassikoiden valikoimaa parantaa, koska niitä ei oikein löydy vuokraamoista."

"Suurin osa elokuvista, joita lainaan kirjastosta esim. vanhat SuomiFilmit tai vanhat ulkomaiset elokuvat ovat usein VHS-kasetteja eikä niitä löydy kirjastosta DVD-elokuvina."

"Henkilökunta suosittelee -hylly elokuville."

Kokkolassa vastanneet:

"Hmm... On hyvä, että elokuvia on kirjastossa! :) Olisi hyvä nuorille, että enemmän olisi informaatiota kirjaston DVD-valikoimasta ja että ylipäänsä niitä voi lainata, sillä monikaan ei ole tietoinen tästä ja rahat Makuunista säästyisivät!"

"On hyvä kun kirjastosta voi lainata DVD-levyjä."

"Valikoimasta puuttuu lukuisia 'uusia klassikkoja.'"

"Hyvä että kehittäisivät näistä tulevista mielipiteistä parempaan suuntaan 😊!"

"Kirjastossa on hyviä... 'kantaa ottavia' elokuvia, Gomorra, Love, Planeettamme maa yms."

"Kvaliteten har varit dålig på det jag lånat – 'uppnött.'"

"Kirjaston tarjonta elokuvista on hyvä tällä hetkellä. Ehkä uusia elokuvia voisi olla enemmän."

"Hyvä, että Ingmar Bergmanin elokuvat hyvin edustettuina."

"Että Kokkolan kirjastossa olisi enemmän Johnny Deppin elokuvia."

"Elokuvia tulisi olla enemmän kirjastoissa ja niiden vaihtuvuus tulisi olla säännöllinen. Usein lainaan pari elokuvaa kerralla ja pian yhden genren elokuvat on katsottu."

"DVD:t oli järjestetty mielestäni melko sekavasti, ja niitä sai etsiä ympäri kirjastoa. Kaikkia elokuvia ei myöskään löytynyt hakukoneelta. Viimeksi jäivät kyllä DVD:t lainaamatta."

"Elokuvat eivät tunnu olevan missään järjellisessä järjestyksessä, leffan löytäminen on tosi työlästä..."

"Mielestäni kirjastojen elokuva/DVD –tarjonta on melko vanhaa. Sen pitäisi uudistua nopeampaan tahtiin ja hankkia juuri uutuuselokuvia tarjontaan – niille olisi varmasti kova kysyntä!"

"Kirjaston elokuvatarjonta on kyllä aika suppea. Sitä voisi lisätä. ☺"

"Elokuvia on mielestäni liian vähän..."

"Elokuvien lainaus ihan ok. Tulisi kuitenkin pyrkiä löytämään 'se kirjaston juttu' kokoelmatyössä, ettei vain kopioida videovuokraamotoimintaa."

"Kirjaston elokuvaosasto on ihan loisto juttu! Elokuvia voisi ottaa enemmän pienistä, vähän puhutuista maista ja näin ollen tuoda julki vähemmän tiedettyjä maita."

"Suuri kiitos kirjaston DVD-lainausmahdollisuudesta! Opiskelijan budjetille on kiva kun täältä saa hyviä elokuvia joiden ääressä viettää iltaa. ☺"

"Kuntien kirjastopalveluihin sijoittaminen on sijoittamista ihmisten yleissivistykseen ja tulevaisuuteen, siksi kirjastopalvelujen maksuttomuus ja kehittäminen on tärkeää."

"Enemmän kauhuelokuvia."

"Liian vähän elokuvia."

"Rahalliset resurssit huomioon ottaen hankinnoissa kannattaa varmaan satsata paremmin ajankohtaisuutensa säilyttäviin kuin hetkelliseen suosioon perustuviin tallenteisiin..."

"DVD elokuvahyllyn päädyssä voisi olla lista mitä elokuvia on lainattavissa ja mitä mahdollisesti on tulossa valikoimiin."

"Enemmän tiedotusta elokuvien lainaamismahdollisuudesta! Voisi esim. mainostaa jotenkin vasta kokoelmiin tulleita elokuvia tai laittaa elokuvavinkkejä näytille."

LIITE 6. Kokkolan ja Porin kaupunginkirjastojen aikuisten osastojen elokuvahankinnoista vastaaville työntekijöille sähköpostitse lähetetyt haastattelukysymykset

Hei!

Tarvitsisimme opinnäytetyöhömmme liittyen hieman tietoja Kokkolan kaupunginkirjaston elokuvien kokoelmista, hankintapolitiikasta sekä tilastollista tietoa kirjaston elokuva-aineistoista. Tarvitsemiamme tilastotietoja ei saa esim. kirjastot.fi –sivuston tarjoamista tilastoista. Olisimme kiitollisia jos ehtisit ystävällisesti vastaamaan kysymyksiin sähköpostitse mahdollisimman pian.

1. Kuinka paljon Kokkolan kaupunginkirjaston (vain pääkirjasto) aikuisten osastolla on DVD-ELOKUVIA kaiken kaikkiaan (kpl) tällä hetkellä? (ainoastaan DVD-muotoiset elokuvat).
2. Millä perusteilla Kokkolan kaupunginkirjasto hankkii aikuisten osaston elokuva-aineiston? Onko esim. joitakin eettisiä tai moraalisia rajoituksia (rasismi, väkivalta, seksi...), ikärajoihin liittyviä rajoituksia (K18...), kustannuksiin liittyviä rajoituksia jne.?
3. Onko Kokkolan kaupunginkirjastolla olemassa esim. paperille kirjattua varsinaista elokuvien hankintasuunnitelmaa/-politiikkaa/-tavoitteita tms? Millä tavalla ja mihin suuntaan kirjasto haluaa kehittää elokuvakokoelmiaan?
4. Miten eri genret (esim. toiminta, komedia) on huomioitu Kokkolan kaupunginkirjaston elokuvakokoelmissa ja hankinnoissa?
5. Mitä kautta Kokkolan kaupunginkirjasto hankkii aikuisten osaston DVD-elokuvansa?

Terveisin Henna-Riikka Kontiokoski & Maarit Jantunen (Seamk)

Hei!

Tarvitsisimme opinnäytetyöhömmme liittyen hieman tietoja Porin kaupunginkirjaston elokuvien kokoelmista, hankintapolitiikasta sekä tilastollista tietoa kirjaston elokuva-aineistoista. Tarvitsemiamme tilastotietoja ei saa esim. kirjastot.fi –sivuston tarjoamista tilastoista. Olisimme kiitollisia jos ehtisit ystävällisesti vastaamaan kysymyksiin sähköpostitse mahdollisimman pian.

1. Kuinka paljon Porin kaupunginkirjaston (vain pääkirjasto) aikuisten osastolla on DVD-ELOKUVIA kaiken kaikkiaan (kpl) tällä hetkellä? (ainoastaan DVD-muotoiset elokuvat).
2. Millä perusteilla Porin kaupunginkirjasto hankkii aikuisten osaston elokuva-aineiston? Onko esim. joitakin eettisiä tai moraalisia rajoituksia (rasismi, väkivalta, seksi...), ikärajoihin liittyviä rajoituksia (K18...), kustannuksiin liittyviä rajoituksia jne.?
3. Onko Porin kaupunginkirjastolla olemassa esim. paperille kirjattua varsinaista elokuvien hankintasuunnitelmaa/-politiikkaa/-tavoitteita tms? Millä tavalla ja mihin suuntaan kirjasto haluaa kehittää elokuvakokoelmiaan?
4. Miten eri genret (esim. toiminta, komedia) on huomioitu Porin kaupunginkirjaston elokuvakokoelmissa ja hankinnoissa?
5. Mitä kautta Porin kaupunginkirjasto hankkii aikuisten osaston DVD-elokuvansa?

Terveisin Maarit Jantunen & Henna-Riikka Kontiokoski (Seamk)